

Návrh

ZÁKON

ze dne2011,

kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. I

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., a zákona č. 347/2010 Sb., se mění takto:

1. V § 4 odst. 2 větě druhé se slova „pevnou částkou“ nahrazují slovy „procentní sazbou z průměrné mzdy“.
2. V § 8 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Je-li však jednatel společnosti s ručením omezeným současně společníkem této společnosti, je účasten pojištění z těchto činností jen jednou.“.
3. § 15 zní:

„§ 15

(1) V období od 30. září 2011 do 31. prosince 2014 se výpočtový základ stanoví z osobního vyměřovacího základu (§ 16) tak, že

- a) do částky první redukční hranice se počítá 100 %,

- b) z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se v období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011 počítá 28 %, v roce 2012 se počítá 26 %, v roce 2013 se počítá 25 % a v roce 2014 se počítá 24 %,
- c) z částky nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice se v období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011 počítá 13 %, v roce 2012 se počítá 16 %, v roce 2013 se počítá 19 % a v roce 2014 se počítá 21 %,
- d) z částky nad třetí redukční hranici se v období od 30. září 2011 do 31. prosince 2011 počítá 10 %, v roce 2012 se počítá 8 %, v roce 2013 se počítá 6 % a v roce 2014 se počítají 3 %.

(2) V období po roce 2014 se výpočtový základ stanoví z osobního vyměřovacího základu (§ 16) tak, že

- a) do částky první redukční hranice se počítá 100 %,
- b) z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 23 %,
- c) k částce nad druhou redukční hranici se nepřihlíží.

(3) V období od 30. září 2011 do 31. prosince 2014 činí první redukční hranice 44 % průměrné mzdy, druhá redukční hranice činí 116 % průměrné mzdy a třetí redukční hranice činí 300 % průměrné mzdy. V období po roce 2014 činí v kalendářním roce první redukční hranice 44 % průměrné mzdy a druhá redukční hranice činí 300 % průměrné mzdy. Částky redukčních hranic podle věty první a věty druhé se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

(4) Za průměrnou mzdu se pro účely tohoto zákona považuje částka, která se vypočte jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu; vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Průměrná mzda stanovená pro kalendářní rok podle věty první však nesmí být nižší než průměrná mzda stanovená pro bezprostředně předcházející kalendářní rok.

(5) Při stanovení výpočtového základu podle odstavců 1 až 4 se použijí redukční hranice platné pro rok přiznání důchodu.“

- 4. V § 16 odst. 4 písm. f) se slova „studia uvedená v § 5 odst. 1 písm. m), a jde-li o stanovení osobního vyměřovacího základu pro výpočet invalidního důchodu, též doby“ zrušují.
- 5. V § 17 odst. 2 a odst. 4 větě druhé se slova „vláda nařízením“ nahrazují slovy „prováděcí právní předpis“.
- 6. V § 17 odst. 2 se slova „rok nesmí“ nahrazují slovy „rok se zjišťuje tak, aby byl zachován srovnatelný způsob zjišťování průměrné mzdy v předchozím období, a nesmí“.
- 7. V § 17 odst. 4 se na konci věty první doplňují slova „; průměrná měsíční mzda se zjišťuje tak, aby byl zachován srovnatelný způsob zjišťování průměrné měsíční mzdy v předchozím období“.
- 8. V § 18 odstavec 1 zní:
„(1) Rozhodným obdobím pro stanovení osobního vyměřovacího základu je období, které začíná kalendářním rokem bezprostředně následujícím po roce, v němž

pojištěnec dosáhl 18 let věku, a končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu, pokud se dále nestanoví jinak.“.

9. V § 18 se odstavec 5 zrušuje.

10. V § 32 odst. 2 větě první se číslo „1968“ nahrazuje číslem „1970“.

11. V § 32 odstavec 3 zní:

„(3) U pojištěnců narozených po roce 1970 činí důchodový věk 65 let.“.

12. V § 33 odstavec 1 zní:

„(1) Výše základní výměry starobního důchodu činí 9 % průměrné mzdy měsíčně.“.

13. V § 34 odst. 4 větě první se slova „podle § 37 odst. 1“ zrušují.

14. V § 36 odst. 1 písm. a) se číslo „720“ nahrazuje číslem „360“.

15. V § 36 odst. 1 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) 1,2 % výpočtového základu za období od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne,“.

Dosavadní písmeno b) se označuje jako písmeno c).

16. V § 41 odstavec 1 zní:

„(1) Výše základní výměry invalidního důchodu činí 9 % průměrné mzdy měsíčně.“.

17. V § 42 odst. 3 se slova „pro invaliditu třetího stupně kryto“ nahrazují slovem „kryto“.

18. V § 50 odst. 4 se slovo „pěti“ nahrazuje slovem „dvou“.

19. V § 50 odst. 5 se věta druhá zrušuje.

20. V § 51 odstavec 1 zní:

„(1) Výše základní výměry vdovského a vdoveckého důchodu činí 9 % průměrné mzdy měsíčně.“.

21. V § 53 odstavec 1 zní:

„(1) Výše základní výměry sirotčího důchodu činí 9 % průměrné mzdy měsíčně.“.

22. V § 54 odst. 3 se slova „Procentní výměra a základní výměra“ nahrazují slovy „Základní výměra důchodu se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru a procentní výměra“.

23. V § 56 odst. 2 větě první se za slova „zdravotního stavu“ vkládají slova „anebo nepředložení nálezů ošetřujících lékařů nebo nesdělení údajů o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech a o předchozích výdělečných činnostech“.

24. V § 56 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Byla-li výplata invalidního důchodu zastavena pro nedostavení se pojištěnce ke kontrolní lékařské prohlídce nebo nepodrobení se vyšetření zdravotního stavu anebo nepředložení nálezů ošetřujících lékařů nebo nesdělení údajů o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech a o předchozích výdělečných činnostech a zjistí-li se, že u pojištěnce došlo ke snížení stupně invalidity již před zastavením výplaty invalidního důchodu, náleží tento důchod ve výši odpovídající novému stupni invalidity ode dne zastavení jeho výplaty. Zjistí-li se, že u pojištěnce došlo ke snížení stupně invalidity až po zastavení výplaty invalidního důchodu, náleží tento důchod ve výši odpovídající novému stupni invalidity ode dne, od kterého došlo ke snížení stupně invalidity.“

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 4 a 5.

25. § 57 se zrušuje.

26. V § 58 se na konci textu věty třetí doplňují slova „; to však neplatí, dojde-li v důsledku změny stupně invalidity ke snížení výše invalidního důchodu a nová výše invalidního důchodu je nižší než starobní důchod, který se podle věty první nevypláčí, anebo zanikne-li nárok na důchod, který se podle věty první vyplácí“.

27. V § 59 odst. 2 se slova „§ 34 odst. 2, § 35 odst. 2“ nahrazují slovy „§ 34 odst. 2 až 4“.

28. V § 61a se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Pro účely souběhu nároků na výplatu důchodů podle § 59 odst. 1 se na starobní důchod, na který vznikl nárok podle odstavce 1, hledí jako na dosavadní invalidní důchod.“

29. § 67 zní:

„§ 67

(1) Vyplácené důchody se zvyšují v závislosti na růstu indexu spotřebitelských cen (dále jen „růst cen“) a na růstu mezd. Vyplácenými důchody se rozumí důchody přiznané ode dne, který spadá do období před kalendářním měsícem, do něhož spadá den, od něhož se důchody zvyšují.

(2) Základní výměry a procentní výměry vyplácených důchodů se zvyšují od splátky důchodu splatné v lednu (dále jen „pravidelný termín“).

(3) Procentní výměry vyplácených důchodů se zvyšují mimo pravidelný termín (dále jen „mimořádný termín“), pokud v období stanoveném podle odstavce 4 dosáhl růst cen aspoň 5 %. V mimořádném termínu se vyplácené důchody zvyšují od splátky důchodu splatné v pátém kalendářním měsíci následujícím po kalendářním měsíci, v němž růst cen dosáhl aspoň 5 %. Vyplácené důchody se v mimořádném termínu nezvýší, pokud podmínka stanovená ve větě první byla splněna v červenci nebo v srpnu.

(4) Období pro zjišťování růstu cen se stanoví tak, že prvním měsícem tohoto období je kalendářní měsíc následující po posledním kalendářním měsíci období pro zjišťování růstu cen použitého při předchozím zvýšení procentní výměry důchodů, a posledním měsícem tohoto období je při zvýšení důchodů

- a) v pravidelném termínu srpen kalendářního roku, který o jeden rok předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá pravidelný termín zvýšení důchodů,
- b) v mimořádném termínu kalendářní měsíc, v němž růst cen dosáhl aspoň 5 %.

(5) Jestliže podmínka pro zvýšení důchodů v mimořádném termínu byla splněna v červenci nebo v srpnu, zvýší se důchody pouze v pravidelném termínu s tím, že posledním měsícem období pro zjišťování růstu cen je srpen.

(6) Růst cen se stanoví jako procentní přírůstek indexu spotřebitelských cen v posledním měsíci období stanoveného pro zjišťování růstu cen oproti tomuto indexu v kalendářním měsíci, který bezprostředně předchází prvnímu kalendářnímu měsíci tohoto období s tím, že tento růst se stanoví se zaokrouhlením na jedno platné desetinné místo a podíl pro jeho stanovení činí vždy nejméně 1. Výpočet růstu cen se provádí z originálních bazických úhrnných indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) za domácnosti celkem zjištěných Českým statistickým úřadem.

(7) Základní výměry vyplácených důchodů se zvyšují tak, aby výše základní výměry důchodu činila 9 % průměrné mzdy s tím, že výše základní výměry se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru.

(8) Procentní výměry vyplácených důchodů se při zvýšení důchodů v pravidelném termínu zvýší o tolik procent zaokrouhlených s přesností na jedno platné desetinné místo nahoru, aby u průměrného starobního důchodu úhrn částky zvýšení základní výměry důchodu a částky zvýšení procentní výměry důchodu odpovídal zvýšení průměrného starobního důchodu stanoveného ve výši součtu růstu cen podle odstavce 6 a jedné třetiny růstu reálné mzdy zaokrouhlené s přesností na jedno platné desetinné místo. Procentní výměry vyplácených důchodů se však nezvýší, pokud se v důsledku zvýšení základní výměry důchodu podle odstavce 7 zvýší výše průměrného starobního důchodu alespoň o tolik procent, kolik činí procento zvýšení stanovené ve větě první.

(9) Procentní výměry vyplácených důchodů se při zvýšení důchodů v mimořádném termínu zvýší o tolik procent, kolik činí růst cen podle odstavce 6.

(10) Zvýšení procentní výměry důchodu se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

(11) Průměrný starobní důchod se zjišťuje podle údajů České správy sociálního zabezpečení jako průměrná výše všech starobních důchodů, které byly vyplaceny za poslední kalendářní měsíc období pro zjišťování růstu cen podle odstavce 4, s výjimkou starobních důchodů, které se vyplácejí v nižší výši pro souběh s jiným důchodem podle § 59, a starobních důchodů podle § 29 odst. 2, popřípadě starobních důchodů podle předpisů platných před 1. lednem 2010 přiznávaných za dobu pojištění kratší než 25 roků.

(12) Období pro zjišťování růstu reálné mzdy se stanoví tak, že prvním rokem tohoto období je kalendářní rok následující po posledním kalendářním roce období pro zjišťování růstu reálné mzdy použitého při předchozím zvýšení důchodů, při kterém bylo přihlédnuto k růstu reálné mzdy, a posledním rokem tohoto období je kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá termín zvýšení důchodů. Pokud je ve stanoveném období podíl pro stanovení růstu reálné mzdy podle odstavce 13 nižší než 1, přihlédne se k růstu reálné mzdy až při tom zvýšení důchodů, při kterém je tento podíl vyšší než 1.

(13) Růst reálných mezd se stanoví v procentech po zaokrouhlení na jedno platné desetinné místo podle podílu, v jehož čitateli je podíl všeobecného vyměřovacího základu za poslední kalendářní rok období pro zjišťování růstu reálné mzdy a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který bezprostředně předchází prvnímu kalendářnímu roku tohoto období, a ve jmenovateli je podíl průměrného ročního indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem vypočteného z originálních bazických indexů spotřebitelských cen zjištěných Českým statistickým úřadem za poslední kalendářní rok tohoto období a uvedeného průměrného ročního indexu za kalendářní rok, který bezprostředně předchází prvnímu kalendářnímu roku tohoto období.

(14) Zvýšení procentní výměry vyplácených důchodů v mimořádném termínu náleží i k důchodům přiznávaným v tom kalendářním roce, v němž byly zvýšeny procentní výměry vyplácených důchodů v mimořádném termínu.

(15) Zvýšení důchodů stanoví prováděcí právní předpis; jde-li o zvýšení důchodů v pravidelném termínu, stanoví se zvýšení důchodů do 30. září kalendářního roku, který o jeden rok předchází kalendářnímu roku, do něhož spadá pravidelný termín zvýšení důchodů, a jde-li o zvýšení důchodů v mimořádném termínu, stanoví se zvýšení důchodů do 50 dnů od posledního dne kalendářního měsíce, v němž růst cen dosáhl aspoň 5 %.“.

30. V § 71 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Věta první neplatí v případě, vznikl-li nárok na invalidní důchod po 31. prosinci 2011.“.

31. V § 107 odst. 1 písm. a) se slova „před rokem 1996“ nahrazují slovy „před rokem 2010“.

| 32. V § 107 se odstavce 2 a 3 zrušují.

Dosavadní odstavec 4 se označuje jako odstavec 2.

33. V § 108 se vkládá nový odstavec 1, který zní:

„(1) Ministerstvo práce a sociálních věcí vydá vyhlášku k provedení § 17 odst. 2 a 4 a § 67 odst. 15.“.

Dosavadní odstavce 1 a 2 se označují jako odstavce 2 a 3.

34. V § 108 odst. 2 se vkládají nová písmena a) a b), která znějí:

„a) vyšší částek redukčních hranic stanovených podle § 15 pro příslušné období,
b) vyšší základní výměry důchodu platnou pro kalendářní rok,“.

Dosavadní písmena a) až d) se označují jako písmena c) až f).

35. Příloha k zákonu zní:

Důchodový věk pojištěnců narozených v období let 1936 až 1970

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	63r	61r+6m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+6m	62r	60r+6m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+6m	61r	59r+6m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	63r	61r+6m	60r	58r+6m
1959	64r	64r	63r+6m	62r	60r+6m	59r
1960	64r+2m	64r+2m	64r	62r+6m	61r	59r+6m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+4m	63r	61r+6m	60r
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+6m	62r	60r+6m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	64r	62r+6m	61r
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+6m	63r	61r+6m
1965	65r	65r	65r	65r	63r+6m	62r
1966	65r	65r	65r	65r	64r	62r + 6m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+6m	63r
1968	65r	65r	65r	65r	65r	63r+6m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	64r
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+6m

Vysvětlivky:

„r“ znamená rok

„m“ znamená kalendářní měsíc.“

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Výše důchodů, na které vznikl nárok před 30. zářím 2011 a které se přiznávají ode dne, který spadá do období po 29. září 2011, se stanoví podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
2. Vznikl-li nárok na vdovský nebo vdovecký důchod před 1. lednem 2012, vznikne nárok na tento důchod po 31. prosinci 2011 znovu, splní-li se podmínky nároku na tento důchod ve lhůtě stanovené zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni 31. prosince 2011.
3. Vznikl-li nárok na částečný invalidní důchod před 1. lednem 2010 a při kontrolní lékařské prohlídce konané po roce 2011 je zjištěna invalidita druhého stupně, náleží invalidní důchod v dosavadní výši, a je-li zjištěna invalidita třetího stupně, použije se při stanovení nové výše procentní výměry invalidního důchodu nejvýše koeficientu 2. Vznikl-li nárok na částečný invalidní důchod před 1. lednem 2010 a v období od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2011 došlo ke změně stupně invalidity z prvního stupně na druhý nebo třetí stupeň invalidity, popřípadě na druhý stupeň invalidity a poté z druhého stupně na třetí stupeň invalidity nebo na třetí stupeň invalidity a poté z třetího stupně na druhý stupeň invalidity, a po 31. prosinci 2011 dojde ke změně stupně invalidity
 - a) ze druhého stupně na první stupeň, použije se při stanovení nové výše procentní výměry invalidního důchodu koeficientu 0,6667,
 - b) ze třetího stupně na druhý stupeň, použije se při stanovení nové výše procentní výměry invalidního důchodu koeficientu 0,3333,
 - c) ze třetího stupně na první stupeň, použije se při stanovení nové výše procentní výměry invalidního důchodu koeficientu 0,2222,
 - d) ze druhého stupně na třetí stupeň, použije se při stanovení nové výše procentní výměry invalidního důchodu koeficientu 1,3333.
4. Dojde-li při první kontrolní lékařské prohlídce konané po roce 2011 ke snížení stupně invalidity a podle čl. II bodu 13 věty první zákona č. 306/2008 Sb. se má snížit výše invalidního důchodu až od třinácté splátky tohoto důchodu, avšak výplata tohoto důchodu byla zastavena pro nedostavení se pojištěnce ke kontrolní lékařské prohlídce nebo nepodrobení se vyšetření zdravotního stavu anebo nepředložení nálezů ošetřujících lékařů nebo nesdělení údajů o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech a o předchozích výdělečných činnostech, počítá se tato třináctá splátka důchodu ode dne, ve kterém kontrolní lékařská prohlídka měla být uskutečněna, nebo ode dne, kterým uplynula lhůta, v níž se měl pojištěnec podrobit vyšetření zdravotního stavu, pokud se pojištěnec tomuto vyšetření nepodrobil.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Čl. III

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 149/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 113/1997 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 153/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 221/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb. a zákona č. 347/2010 Sb., se mění takto:

1. V § 15 odst. 1 větě druhé se slova „a 15b“ zrušují.
2. V § 15a odst. 1 a 5 se slovo „čtyřicetiosminásobku“ nahrazuje slovem „třicetišestinásobku“.
3. § 15b se zrušuje.

Čl. IV

Přechodné ustanovení

Maximální vyměřovací základy za období před rokem 2012 se stanoví podle zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění účinném do dne účinnosti tohoto zákona.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. V

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 306/1997 Sb., zákona č. 93/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 356/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 133/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 159/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 238/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 411/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 265/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 453/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 167/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona

č. 501/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 270/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb. a zákona č. 347/2010 Sb., se mění takto:

1. V § 83b odst. 1 větě první se za slova „zdravotního stavu“ vkládají slova „anebo pro účely posouzení poklesu pracovní schopnosti nepředložil nálezy ošetřujících lékařů, které má, nebo nesdělil údaje o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech a o předchozích výdělečných činnostech“, za slova „tomuto vyšetření“ se vkládají slova „ , předložení nebo sdělení“ a za slova „vyšetření podrobně“ se vkládají slova „nebo kdy předloží tyto nálezy nebo sdělí požadované údaje“.
2. V § 88 odst. 1 a § 88a odst. 1 až 4 se slova „orgánu sociálního zabezpečení“ nahrazují slovy „orgánů sociálního zabezpečení uvedených v § 3 odst. 3 písm. b) a d) až f)“.
3. V § 88 se na konci odstavce 6 doplňují slova „nebo o odvolání“.
4. V § 88a odst. 4 se za slovo „odvolání“ vkládají slova „ani rozklad“.
5. § 108 se zrušuje.

ČÁST ČTVRTÁ ÚČINNOST

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 30. září 2011, s výjimkou ustanovení čl. I bodů 1, 2, 12, 14 až 16 a 18 až 22, čl. II bodů 2 až 4, čl. III a čl. IV, která nabývají účinnosti dnem 1. ledna 2012, a ustanovení čl. I bodů 5 až 7, 29 a 32 až 34, která nabývají účinnosti dnem vyhlášení tohoto zákona.

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

A. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA)

1. Důvod předložení a cíle

Důvodem pro předložení návrhu zákona je nutnost reagovat na nález Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb.

▪ Popis problému

Ústavní soud ČR shledal ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění, které zakotvuje způsob stanovení výpočtového základu, z něhož se vypočítává procentní výměra důchodu, tedy i výši tzv. redukčních hranic, protiústavním (nikoliv však obecně existenci redukčních hranic jako takových), neboť ve svých důsledcích a v kombinaci s ostatními parametry a stávající konstrukcí důchodového systému negarantuje dostatečně ústavně zaručené právo na přiměřené hmotné zabezpečení podle čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a vede k neakceptovatelné nerovnosti mezi různými skupinami pojištěnců. Toto ustanovení je v rozporu s čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem (Pl. ÚS 8/07, resp. nález č. 135/2010 Sb.). Ústavní soud toto ustanovení zákona o důchodovém pojištění s účinností od 30. září 2011 zrušil, a proto je nutné přijmout novou úpravu stanovení výpočtového základu pro vyměrování důchodů.

▪ Cíl, kterého má být dosaženo

Cílem návrhu zákona je zajištění souladu právní úpravy s nálezem Ústavního soudu, a to zejména posílením vztahu mezi zaplaceným pojistným na důchodové pojištění a výší důchodu z důchodového pojištění. Návrh zákona obsahuje vedle změn souvisejících přímo se zrušením ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění i další změny, které, v souladu s názory Ústavního soudu, přispějí ke zlepšení finanční udržitelnosti základního důchodového pojištění anebo zpřesní současnou právní úpravu.

▪ Rizika spojená s nečinností

Vzhledem k obtížnosti řešení Ústavní soud odložil vykonatelnost svého rozhodnutí do dne 30. září 2011. Opatření přímo související s tímto rozhodnutím musí nabýt účinnosti k tomuto dni, neboť jinak by byly důchody přiznávány pouze v minimální výši (tj. v případě starobních důchodů a invalidních důchodů pro invaliditu třetího stupně by základní výměra činila 2 230 Kč a procentní výměra 770 Kč). Vzhledem k nutnosti aspoň minimální doby na přípravu plátců důchodů (zejm. České správy sociálního zabezpečení – dále jen ČSSZ“) musí být nová právní úprava přijata tak, aby byla aspoň tříměsíční legisvakance, tj. nová právní úprava musí nabýt platnosti nejpozději v červnu 2011.

2. Návrh variant řešení

▪ Návrh možných variant řešení

▪ Nulové řešení

Zrušený § 15 zákona o důchodovém pojištění nebude v zákoně nahrazen a důchody budou přiznávány v minimální výši (viz část „Rizika spojená s nečinností“).

- **Formální řešení**

Formální řešení spočívá v přechodu od sociálního pojištění k zabezpečovacímu systému, což by vedlo ke zrušení pojistného a jeho nahrazení daní.

- **Věcné řešení**

Do tohoto typu řešení spadají úpravy vzorce pro výpočet důchodů, maximálního vyměřovacího základu pro placení pojistného a dalších parametrů systému. Obecně lze tyto úpravy rozdělit do následujících skupin:

- **Pouze na příjmové straně**

Úpravami na příjmové straně nelze docílit přímého zvýšení důchodů vyšších příjmových skupin, ale vyloučením vysokých příjmů z placení pojistného vhodně nastaveným maximálním vyměřovacím základem pro pojistné lze dosáhnout toho, že se náhradový poměr proti skutečně placenému pojistnému zvýší a zároveň dojde k uvolnění prostředků pro soukromé zabezpečení těchto osob na stáří.

- **Pouze na výdajové straně**

Tyto úpravy se obecně týkají nastavení parametrů pro výpočet výše u nově přiznávaných důchodů. Mezi základní parametry patří redukční hranice, procentní sazba za stanovenou dobu pojištění, zápočtová procenta do jednotlivých redukčních hranic, výše základní výměry, procento krácení, resp. zvyšování, procentní výměry při předčasném, resp. při odloženém, odchodu do starobního důchodu.

- **Na příjmové i výdajové straně**

Tento typ řešení je kombinací úprav na příjmové a výdajové straně základního důchodového pojištění, které byly popsány v předchozích dvou bodech.

- **Dotčené subjekty**

Pojištěnci, orgány sociálního zabezpečení, zaměstnavatelé.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

- **Hodnocení dopadů jednotlivých variant**

- **Nulové řešení**

V důsledku přiznávání důchodů v minimální výši by sice došlo ke značným úsporám v základním důchodovém pojištění, avšak došlo by k popření principu zásluhovosti (důchody by byly vyměřovány v jednotné výši; v případě starobních důchodů a invalidních důchodů pro invaliditu třetího stupně ve výši 3 000 Kč měsíčně) a v souvislosti „s přechodem“ důchodců do jiných (nepojistných) sociálních systémů by enormně vzrostly náklady v těchto systémech. Nicméně celkově by toto řešení vedlo k významným úsporám výdajů státního rozpočtu; zároveň by ovšem došlo k výraznému zvýšení míry ohrožení chudobou u důchodců. Vyměřování důchodů v pouze v minimálních výších je ze strany pojištěnců nepřijatelné.

- Formální řešení

Při **formálním** řešení nedojde **k žádnému dopadu do salda základního důchodového pojištění**.

- Věcné řešení

Při řešení **pouze na příjmové straně se trvale zhorší saldo základního důchodového pojištění**, neboť výpadek v příjmech z titulu snížení maximálního vyměřovacího základu není možné nijak kompenzovat.

U ostatních řešení je však nutné rozhodnout o tom, zda je či není přípustné, aby řešení vedlo ke zhoršení salda základního důchodového pojištění.

Ke zhoršení salda základního důchodového pojištění může dojít v zásadě ze dvou důvodů. Prvním je cílený koncept řešení, který toto zhoršení přináší (např. pouhé navýšení některých důchodů) a vede **k trvalému zhoršení salda základního důchodového pojištění** v souvislosti s realizovaným řešením. Druhým důvodem je různý časový dopad jednotlivých opatření (např. efekt maximálního vyměřovacího základu vs. úpravy dopadající pouze na nově přiznávané důchody), popř. snaha o dočasnou ochranu některých skupin pomocí např. přechodného období, která povede pouze k **dočasnému zhoršení salda základního důchodového pojištění** a při dosažení cílového stavu bude efekt na saldo nulový.

Pro dosažení nulového dopadu změn do salda základního důchodového pojištění je nutnou podmínkou buď volba řešení, které nezasahuje do příjmové strany (popřípadě velmi pozvolný náběh), nebo řešení, které zasáhne na výdajové straně nejen do nově přiznávaných důchodů, ale v zásadě „zbrzdí“, resp. sníží i důchody již vyplácené.

- Konzultace

Navrhované změny byly konzultovány na poradě ekonomických ministrů, v rámci zasedání Plenární schůze RHSD, v rámci meziresortního připomínkového řízení a jeho vypořádání; jednotlivé připomínky byly vypořádány a jsou podrobně uvedeny ve vypořádání.

- Implementace a vynucování každé varianty

Návrh neobsahuje řešení, která by představovala zvýšené riziko z hlediska jeho proveditelnosti a vynutitelnosti. Realizace předkládaného návrhu zákona bude vyžadovat vytvoření programového zabezpečení a vytvoření metodiky ze strany ČSSZ a dalších nositelů pojištění (orgány sociálního zabezpečení MO, MV a MS).

4. Návrh řešení

- Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

- Nulové řešení

Toto řešení by znamenalo nepřijmout žádná opatření k řešení dopadů nálezu Ústavního soudu, v důsledku čehož by byly důchody přiznávány v minimální výši, protože vyšší procentní výměry důchodu by nebylo možné stanovit výpočtem, což by bylo v rozporu s nálezem Ústavního soudu. Tato nečinnost by tedy byla nepochybně protiústavní, neboť z důvodu absence právní úpravy nelze snižovat nároky pojištěnců.

Podle názoru předkladatele proto nelze na dopady nálezu Ústavního soudu nereagovat, ale naopak je nutné přijmout příslušná opatření.

- **Formální řešení**

Nepochybně by se jednalo nejen o „formální“ změnu a terminologické nahrazení několika pojmů v legislativě. Při zrušení pojistného jako samostatné platby a jeho převedení do daňového systému by bylo nutné vyřešit celou řadu otázek zásadního charakteru (např. stanovení rozsahu převáděného pojistného, okruh poplatníků, charakter sloučené platby, druh daně, do které se pojistné převede, rozsah legislativních změn). Tento způsob vypořádání se s nálezem Ústavního soudu se ukazuje **nikoliv jako nejjednodušší, ale jako nejobtížnější – především z legislativního a časového hlediska. Navíc existuje potenciální hrozba nařčení z obcházení nálezu Ústavního soudu**, a toto řešení by mohlo být v budoucnu zpochybněno, a proto se nedoporučuje řešení spočívající pouze ve formálních změnách, které neřeší podstatu problému, a doporučuje se věcné řešení.

- Věcné řešení

- Pouze na příjmové straně

Podle platné právní úpravy je maximální vyměřovací základ pro pojistné stanoven (s výjimkou dočasného opatření pro rok 2010 a 2011, kdy je na úrovni 72násobku průměrné mzdy za kalendářní rok) na úrovni 48násobku průměrné mzdy za kalendářní rok. Tento maximální vyměřovací základ je nad úrovní příjmů v případě posuzovaném Ústavním soudem¹. Proto by přicházelo v úvahu snížení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné, a to na 24 - 36násobek průměrné mzdy za kalendářní rok.

Nedoporučuje se řešení spočívající pouze v úpravách na příjmové straně, a to s ohledem na to, že Ústavní soud ve svém nálezu přímo zrušil ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění, a lze tedy předpokládat, že očekává jeho úpravu (v případě přijetí tohoto řešení by maximální vyměřovací základ měl být výrazně nižší, a to na úrovni blízké 24násobku průměrné mzdy za kalendářní rok; takové řešení by vedlo k přímému zhoršení bilance bez možnosti protisměrného vyrovnání).

- Pouze na výdajové straně

K naplnění nálezu Ústavního soudu je nutné, aby došlo ke zvýšení náhradového poměru u vyšších příjmových skupin obyvatel. S ohledem na obecnost nálezu lze považovat za vhodné při rozhodování **vycházet z dopadů na osoby dosahující náhradového poměru 19 %** při aplikaci současných pravidel, což byla situace posuzovaná Ústavním soudem¹. Bude proto třeba rozhodnout, o kolik se mají zvýšit důchody ve vztahu k předchozím mzdám u těchto osob.

Ústavní soud ve svém nálezu nespécifikoval, jaké navýšení u posuzovaných skupin obyvatel by bylo z jeho strany považováno za soulad s příslušnými články Ústavy či Listiny základních práv a svobod a toto rozhodnutí ponechal na rozhodnutí politickém. Podle názoru předkladatele by se mělo při rozhodování uvažovat o zvýšení náhradového poměru v rozpětí 3 – 10 procentních bodů (dále jen „p. b.“)

¹ Na základě dostupných statistických údajů tento stav odpovídá příjmům na úrovni cca 84 tis. Kč (tj. zhruba 3,6 násobek průměrné mzdy).

Nedoporučuje se řešení spočívající pouze v úpravách na výdajové straně, a to s ohledem na to, že Ústavní soud ve svém nálezu zmiňuje mj. existenci maximálního vyměřovacího základu pro pojistné a vazbu příspěvků a dávek. Proto nelze příjmovou stranu při řešení pominout, resp. hrozí riziko ad hoc změn v pojistném, které Ústavní soud v nálezu kritizoval.

- Na příjmové i výdajové straně

Jde o kombinaci shora uvedených úprav, což umožní provést „mírnější“ jednotlivá opatření, která vcelku dosáhnou požadovaný efekt. Část navýšení náhradového poměru bude realizována vlastním zvýšením samotného důchodu a část vyřazením příjmů z povinnosti platit pojistné.

Doporučuje se řešení spočívající v kombinaci změn na příjmové i výdajové straně, a to při zvýšení náhradového poměru o 6 p.b. (případ řešený Ústavním soudem - jedinec s příjmem 84 000 Kč měsíčně a standardní dobou pojištění). V tomto řešení je zvýšení náhradového poměru dosaženo z jedné poloviny zvýšením samotných důchodů vysokopříjmových skupin a ze druhé poloviny snížením maximálního vyměřovacího základu, což dle názoru předkladatele představuje optimální vyvážení obou opatření.

- Navrhované řešení²

- Změny na výdajové straně

Jedná se o následující změny v konstrukci výpočtu důchodu: oproti stavu v roce 2010 dojde k posunu druhé redukční hranice z 27 000 Kč na 300 % průměrné mzdy, „svázání“ první redukční hranice s průměrnou mzdou, snížení zápočtu mezi první a druhou redukční hranicí na 23 %, snížení zápočtu nad druhou redukční hranicí na 0 % a rozšíření rozhodného období na celoživotní. Detailní nastavení je popsáno v následující tabulce:

Tabulka 1: Základní (cílové) nastavení – navrhované řešení

	Stav v roce 2010	Navrhovaný stav
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600% PM	300 % PM (74 218 Kč)
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1.5 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45%PM)	44 % PM
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %
Zápočet nad 2. redukční hranici	10%	0 %

Dopad do státního rozpočtu: Uvedená opatření povedou ke snížení výdajů na nově přiznávané důchody, a tím k úspoře financí dle následující tabulky:

² Analýza dopadů navrhovaného řešení konstrukce výpočtového základu je uvedena v Příloze č. 1 k důvodové zprávě.

Zvažovaná alternativní řešení jsou uvedena v Příloze č. 2 k důvodové zprávě.

Tabulka 2: Dopady změn v konstrukci výpočtu důchodu v mld. Kč – roční stav

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Roční dopad	0,0	0,5	1,2	2,0	2,7	3,6	4,4	5,1	6,0	6,8

▪ Změny na příjmové straně

Spolu se změnami ve výpočtovém vzorci dojde ke snížení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na 36násobek průměrné mzdy. Institut maximálního vyměřovacího základu pro pojistné je již v zákoně o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti upraven, jde tedy pouze o úpravu jeho výše.

Dopad do státního rozpočtu: Uvedené opatření povede k výpadku příjmů z pojistného dle následující tabulky:

Tabulka 3: Dopady změn v maximálním vyměřovacím základu (snížení ze 48násobku na 36násobek průměrné mzdy) v mld. Kč – roční stav

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Roční dopad	0,0	-6,1	-6,4	-6,7	-7,0	-7,4	-7,7	-8,0	-8,4	-8,8

Sociální dopady

U nově přiznávaných důchodů zůstane náhradový poměr v prvním decilu, který je prezentován 10 % jedinců s nejnižšími příjmy, zachován pro jedince s příjmy do výše 10 900 Kč (to odpovídá současné první redukční hranici). U jedinců s příjmy mezi současnou první redukční hranicí a současnou druhou redukční hranicí dojde k poklesu náhradového poměru v rozmezí do 6 %. Náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste náhradový poměr v průměru ze současných 29 % na 33 %.

Navrhované řešení tedy zajistí posílení principu ekvivalence v posledním decilu při současném zachování solidarity u nízkopříjmových jedinců v prvním decilu. Náklady na růst náhradového poměru tedy budou rozloženy mezi zbylých cca 80 % pojištěnců, avšak úroveň jejich důchodů nepoklesne tak, aby byla ohrožena jejich životní úroveň.

Přezkum účinnosti

Bude prováděn průběžně v rámci dalších změn, které budou přijímány v rámci pokračování reformy důchodového systému.

Kontakty a prohlášení schválení hodnocení dopadů

Osoba, která zpracovala závěrečnou zprávu RIA:

Jméno a příjmení: Josef Maška, Mgr. Jakub Rada

Útvar, ve kterém pracuje: odbor 71 MPSV

Telefon, e-mail: 221922513, josef.maska@mpsv.cz

221922116, jakub.rada@mpsv.cz

B. DALŠÍ DÍLČÍ NAVRHOVANÉ ZMĚNY V SOUVISLOSTI S REALIZACÍ NÁLEZU ÚSTAVNÍHO SOUDU

V souvislosti s řešením dopadů nálezu Ústavního soudu se navrhuje další dílčí parametrické změny základního důchodového pojištění, které, v souladu s názory Ústavního soudu, přispějí ke zlepšení finanční udržitelnosti základního důchodového pojištění anebo k zpřesnění současné právní úpravy. Navržené změny jsou i v souladu s Programovým prohlášením vlády, podle kterého vláda bude respektovat v co nejvyšší možné míře závěry Poradního expertního sboru ministra práce a sociálních věcí a ministra financí k reformě důchodového systému. Tato opatření (bezprostředně nesouvisející s nálezem Ústavního soudu) pak mohou nabýt účinnosti později než dnem 30. září 2011 (např. od 1. ledna 2012). Jde zejména o následující změny:

- **Urychlení sjednocení důchodového věku pro muže a ženy.** Navrhuje se zrychlení tempa zvyšování důchodového věku u žen od ročníku narození 1954 na 6 měsíců (ze současných 4 měsíců) ročně s cílem sjednocení důchodového věku na 65 let pro muže i ženy (dosavadní tempo zvyšování důchodového věku mužů, tj. o 2 měsíce za rok, se nemění).
- **Zvyšování důchodů** - Celkové zvýšení vyplácených důchodů bude odpovídat růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetině růstu reálných mezd. Zvýšení základní výměry přitom bude odpovídat růstu průměrné mzdy a zvýšení procentní výměry bude činit tolik procent, aby u průměrného starobního důchodu úhrn částky zvýšení základní výměry a částky zvýšení procentní výměry odpovídal procentu růstu cen a jedné třetině růstu reálných mezd. O zvyšování důchodů nebude rozhodovat vláda nařízením, ale toto zvýšení bude provedeno vyhláškou na základě zákonem o důchodovém pojištění přesně stanovených pravidel, která již nebudou umožňovat volbu výše zvýšení.
- **Zpřísnění podmínek pro nárok na vdovský/vdovecký důchod.** Navrhuje se zrušit výplatu jednorázové částky při zániku nároku na tento důchod z důvodu uzavření nového manželství. Lhůtu pro možnost opětovného vzniku nároku na vdovský/vdovecký důchod, pokud dojde znovu ke splnění zákonem stanovených podmínek, se navrhuje zkrátit z pěti let na dva roky pro nároky vzniklé po 31. prosinci 2011.
- **Pokračování v prodlužování rozhodného období.** Navrhuje se pokračovat v postupném prodlužování rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu i po roce 2016, kdy by bylo dosaženo cílového stavu podle současné právní úpravy (tj. 30leté rozhodné období), a to tak, aby rozhodné období počínalo rokem bezprostředně následujícím po roce dosažení 18. roku věku pojištěnce a končilo rokem bezprostředně předcházejícím roku přiznání důchodu, s tím, že do rozhodného období se nadále nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986.
- **Změna stanovení procentní výměry u starobních důchodů přiznávaných před dosažením důchodového věku.** Navrhuje se zavést pozvolnější odstupňování procentní sazby redukce procentní výměry předčasného starobního důchodu a snížit tak atraktivnost odchodu do důchodu před dosažením důchodového věku. V období od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne předčasného odchodu do starobního důchodu se navrhuje změnit procentní sazbu snížení procentní výměry z 0,9 % na 1,2 % výpočtového základu.

C. ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S ÚSTAVNÍM PORÁDKEM ČESKÉ REPUBLIKY

Návrh zákona je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

D. ZHODNOCENÍ SOULADU NAVRHOVANÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY S PŘEDPISY EVROPSKÉ UNIE A MEZINÁRODNÍMI SMLOUVAMI, KTERÝMI JE ČESKÁ REPUBLIKA VÁZÁNA

Česká republika je v oblasti důchodového pojištění vázána dvoustrannými a mnohostrannými úmluvami. Mezi mnohostranné úmluvy patří Úmluva MOP č. 102 o minimálních standardech sociálního zabezpečení, Úmluva MOP č. 128 o invalidních, starobních a pozůstalostních dávkách a Evropský zákoník sociálního zabezpečení. Navrhovaná opatření nejsou s dvoustrannými a mnohostrannými úmluvami, které Česká republika ratifikovala, v rozporu. Nejsou v rozporu ani s dokumenty EU/ES, zejm. pak s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcím předpisem k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09, a se Směrnicí Rady EHS 79/7 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v otázkách sociálního zabezpečení; ve smyslu této směrnice návrh zákona představuje posun ke snižování rozdílů v důchodovém věku.

E. OSTATNÍ ZHODNOCENÍ

Návrh zákona není v rozporu s principem rovného zacházení s muži a ženami v sociálním zabezpečení, naopak se pokračuje v postupném odstraňování, resp. snižování, některých přetrvávajících rozdílů (diferencovaný důchodový věk pro nárok na starobní důchod).

Návrh zákona nemá dopady na životní prostředí, do rozpočtu územních samosprávných celků ani na podnikatelské prostředí.

F. FINANČNÍ DOPADY

Celkové dopady v mld. Kč

rok	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2030
Snížení maximálního vyměřovacího základu	0,0	-6,1	-6,4	-6,7	-7,0	-8,8	-13,3
Změna konstrukce	0,0	0,1	0,6	1,2	1,8	5,9	13,3
Změna věkové hranice	0,0	0,1	0,2	0,4	1,1	3,9	10,6
Celkový dopad	0,0	-5,9	-5,6	-5,1	-4,1	1,0	10,6

Ostatní opatření mají zanedbatelný dopad nebo není možné jejich dopad vyčíslit (změna v určení výše valorizace důchodů).

Finanční náklady u ČSSZ potřebné na zajištění změn programového zabezpečení dodavatelskými subjekty budou činit cca 21,5 mil. Kč.

Zvláštní část

K části první

K čl. I

K bodům 1, 12, 16, 20 a 21

Základní výměra důchodu byla do systému včleněna od 1. ledna 1996 zákonem o důchodovém pojištění. V té době její výše odpovídala výši zvýšení důchodů o jednotnou pevnou částku zakotvenou v předcházející právní úpravě. Základní výměra měla při valorizacích představovat složku důchodu zvyšovanou o jednotnou částku s ohledem na vývoj cen, zatímco procentní výměra měla být zvyšována s ohledem na růst reálných mezd. Ke zvyšování základní výměry nařízením je zmocněna vláda, která tohoto zmocnění použila 10krát.

Zvyšování základní výměry důchodu

Od	7. 1995	4. 1996	10. 1996	8. 1997	7. 1998	1. 2005	1. 2006	1. 2007	1. 2008	8. 2008	1. 2011
Zvýšení		240	140	200	50	90	70	100	130	470	60
Výše ZV	680	920	1 060	1 260	1 310	1 400	1 470	1 570	1 700	2 170	2 230

Pokud jde o vývoj podílu základní výměry důchodu na průměrném vypláceném starobním důchodu, docházelo od jejího zavedení v roce 1996, kdy byl tento podíl na úrovni 21,2 %, k jeho zvýšení na 23,9 % v roce 1998 a následnému postupnému snižování až na úroveň 18 % v roce 2007; poté došlo k růstu tohoto podílu na 21,6 % v roce 2009. Výrazněji než u starobních důchodů se základní výměra důchodu podílí na výši sirotčích důchodů (42 %) a důchodů vdovských a vdoveckých (33 %).

Podíl výše základní výměry důchodu k průměrné mzdě (všeobecnému vyměřovacímu základu) činil v průměru 8,8 %, avšak v jednotlivých letech byl značně diferencovaný.

Vývoj podílu výše základní výměry důchodu k výši průměrné mzdy

Rok	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Podíl v %	9,2	10,7	11,0	10,4	9,7	8,9	8,3	7,8

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Podíl v %	7,3	7,4	7,3	7,3	8,1	9,0	8,8	8,8

Současná právní úprava neobsahuje žádná pravidla pro stanovení výše základní výměry důchodu. Navrhuje se proto její výši svázat s průměrnou mzdou obdobně, jako je tomu v případě redukčních hranic. Novou výši základní výměry důchodu se navrhuje stanovit vyhláškou Ministerstva práce a sociálních věcí. Tím, že stanovení výše základní výměry důchodu i stanovení redukčních hranic bude vázáno na vývoj průměrné mzdy, bude u nově přiznávaných důchodů stabilizován i podíl základní výměry důchodu na celkové výši důchodu.

Navrhovaná úroveň základní výměry ve výši 9 % průměrné mzdy odpovídá (po příslušném zaokrouhlení) výši základní výměry důchodu v roce 2011, tj. 2 230 Kč. S ohledem na dostupnost potřebných statistických údajů se jako u průměrné mzdy používá součinu všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, pro který se výše základní výměry stanoví, a přepočítacího koeficientu stanoveného pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Způsob stanovení těchto

veličin zároveň zabezpečuje, že ke snížení základní výměry důchodu nemůže dojít ani v případě, kdy nedochází k růstu mezd.

Výše základní výměry důchodu se stanoví s platností od 1. ledna každého kalendářního roku. Na tuto stanovenou částku se upraví i základní výměry vyplácených důchodů, a to od lednové splátky důchodu.

K bodu 2

Současná úprava ve znění účinném od roku 2009, která reaguje na to, že společníci a jednatelé nejsou od roku 2009 účastní nemocenského pojištění, neupravuje postup, kdy tatáž osoba je současně společníkem a jednatelem u téže společnosti s ručením omezeným, což v praxi způsobuje značné administrativní problémy. Navrhuje se proto, aby v tomto případě se jednalo o jedno pojištění; pro posouzení účasti na pojištění by se pak příjmy z obou činností sčítaly (to odpovídá i úpravě účinné do konce roku 2008).

K bodu 3

Systém redukčních hranic, pomocí nichž se z osobního vyměřovacího základu stanoví výpočtový základ, byl zaveden zákonem č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1957. Právní úprava spočívala v tom, že průměrný roční výdělek, ze kterého se vyměřovaly důchody, se až do částky 24 000 Kč započítával v plné výši a nad tuto částku, nejvýše však do částky 60 000 Kč, se započítával jednou třetinou; částka průměrného ročního výdělku přesahující tuto hranici nebyla zohledňována vůbec. Následující zákony tento mechanismus redukce vyměřovacího základu v zásadě přebíraly.

Výše redukčních hranic (RH) a jejich poměr k průměrné mzdě

	1.RH	2.RH	Strop	1.RH	2.RH	Strop
1957	2 000	5 000	5 000	162 %	404 %	404 %
1975	2 000	5 000	5 000	86 %	216 %	216 %
1987	2 000	5 000	5 000	66 %	165 %	165 %
1988	2 500	6 000	10 000	81 %	194 %	323 %
1995	2 500	6 000	10 000	43 %	102 %	171 %

Zákon o důchodovém pojištění na rozdíl od dřívější statické právní úpravy zavedl právní úpravu dynamickou, která reaguje na obecný mzdový vývoj a řada prvků konstrukce výpočtu důchodu se v závislosti na tomto vývoji každoročně mění. Jedním ze stěžejních prvků konstrukce výpočtu důchodu jsou redukční hranice. V zákoně o důchodovém pojištění (§ 15) bylo stanoveno, že výpočtovým základem je osobní vyměřovací základ, pokud nepřevyšuje částku 5 000 Kč. Převyšuje-li osobní vyměřovací základ částku 5 000 Kč, stanoví se výpočtový základ tak, že částka 5 000 Kč se počítá v plné výši, z částky osobního vyměřovacího základu nad 5 000 Kč do 10 000 Kč se počítá 30 % a z částky osobního vyměřovacího základu nad 10 000 Kč se počítá 10 %. Žádnou maximální hranici pro výpočtový základ zákon o důchodovém pojištění nestanoví.

Redukční hranice byly, podobně jako základní výměra, nastaveny tak, aby pokud možno nedošlo k výrazným výkyvům v úrovni nově přiznávaných důchodů v porovnání s důchody přiznanými dříve. Výše redukčních hranic byla do roku 2009 pravidelně upravována tak, aby odpovídajícím způsobem reagovala na vývoj nominálních mezd a zároveň nezpůsobovala neodůvodněné meziroční rozdíly ve výši důchodů.

Výše redukčních hranic od roku 1996 a jejich poměr k průměrné mzdě

	1.RH	2.RH	1.RH	2.RH
1996	5 000 Kč	10 000 Kč	52 %	103 %
1997	5 600 Kč	11 200 Kč	52 %	105 %
1998	5 900 Kč	11 800 Kč	50 %	101 %
1999	6 100 Kč	13 000 Kč	48 %	103 %
2000	6 300 Kč	14 200 Kč	47 %	105 %
2001	6 600 Kč	15 300 Kč	45 %	105 %
2002	7 100 Kč	16 800 Kč	45 %	107 %
2003	7 400 Kč	17 900 Kč	44 %	107 %
2004	7 500 Kč	19 200 Kč	42 %	107 %
2005	8 400 Kč	20 500 Kč	45 %	109 %
2006	9 100 Kč	21 800 Kč	45 %	109 %
2007	9 600 Kč	23 300 Kč	45 %	108 %
2008	10 000 Kč	24 800 Kč	43 %	107 %
2009	10 500 Kč	27 000 Kč	44 %	112 %
2010	10 500 Kč	27 000 Kč	42 %	109 %

Ke stanovení částek redukčních hranic je zmocněna zákonem o důchodovém pojištění vláda. Toto zmocnění provádí svým nařízením. Původně přijatý zákon o důchodovém pojištění stanovil určitá pravidla pro rozhodnutí vlády. Spočívala v tom, že ke zvýšení částek redukčních hranic muselo dojít, pokud od posledního stanovení těchto částek byly procentní výměry vyplácených důchodů zvýšeny aspoň o 5 %, přičemž tyto částky se musely zvýšit nejméně o třetinu procent, o něž byly zvýšeny procentní výměry vyplácených důchodů v období od posledního stanovení těchto částek, nejvýše však o tato procenta; byla zde tedy povinnost vlády stanovit tyto částky a přitom musela vycházet ze zvýšení procentní výměry důchodů. Již v roce 1997 však bylo rozhodnuto o určitém uvolnění, pokud jde o rozhodování o úpravách částek redukčních hranic, tak, že vláda mohla (nikoliv musela jako do té doby) částky redukcí zvýšit, pokud od předchozího stanovení těchto částek byly vyplácené důchody zvýšeny aspoň o 5 %.

V roce 2001 pak došlo k dalšímu „rozvolnění“ právní úpravy - byla zrušena vazba rozhodování o částkách redukčních hranic na zvýšení důchodů aspoň o 5 % a vláda tedy může rozhodnout v této věci bez jakýchkoliv pravidel. Uvedený stav, kdy významné parametry důchodového systému je možné stanovit nahodile (libovolně), byl jedním z argumentů Ústavního soudu při rozhodování o zrušení § 15: *„...kritérium přiměřenosti zvoleného prostředku (mira redukce) v dané právní úpravě zcela absentuje, přičemž stanovené redukční hranice a procentní sazby nesou znaky čiré libovůle zákonodárce...“* (bod 6 nálezu ÚS). Z uvedeného vyplývá, že současná právní úprava stanovování redukčních hranic nařízením vlády bez jakýchkoliv pravidel není zcela konformní z hlediska ústavnosti.

Navrhované řešení zakotvuje pravidla pro stanovení výše redukčních hranic tak, aby došlo k požadovanému posílení zásluhovosti v důchodovém systému. Toto posílení zásluhovosti spočívá ve zvýšení základu, z něhož se důchody vypočítávají. Druhá redukční hranice ve výši 300 % průměrné mzdy navazuje na výši maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, který od roku 2012 má být v kalendářním roce ve výši 36násobku průměrné mzdy (v měsíčním vyjádření tedy ve výši trojnásobku průměrné mzdy). Návrh je syntézou různých zvažovaných přístupů k řešení. Každý z přístupů uvažoval extrémní změnu právě jednoho ze základních parametrů. Výsledný dopad jednotlivých přístupů je v průměru velmi podobný, nicméně jejich kombinací lze dosáhnout jemnějšího rozložení vlivu jednotlivých parametrů v krajních

decilech³. Navíc v případě zohlednění většího počtu parametrů dochází k rozložení rizik a tím k posílení stability systému.

Navrhuje se přímá vazba výše redukčních hranic na průměrnou mzdu, která se definuje pomocí veličin, které jsou již v zákoně o důchodovém pojištění definovány.

Navrhuje se, a to jak z hlediska nákladovosti, tak i hlediska administrativní náročnosti, postupný přechod od současného stavu ke stavu cílovému. Tento postupný přechod bude probíhat v období let 2011, 2012, 2013 a 2014.

Podrobnější údaje o navrhované konstrukci výpočtového základu a dopadech na výši důchodů jsou uvedeny v příloze č. 1 k důvodové zprávě.

K bodu 4

Rozhodné období se postupně (bod 8) prodlužuje tak, že bude začínat kalendářním rokem, v němž pojištěnec dosáhl 19 let věku; v řadě případů tak rozhodné období zahrne i dobu soustavné přípravy na budoucí povolání formou studia, kdy zpravidla pojištěnci nedosahují žádných příjmů, a došlo by tak k rozmělnění osobního vyměřovacího základu. K zamezení tohoto negativního dopadu při výpočtu starobního důchodu se navrhuje považovat dobu soustavné přípravy na budoucí povolání obecně za vyloučenou dobu, a to v rozsahu, v jakém se již dnes tato doba považuje za vyloučenou dobu pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu při výpočtu invalidního důchodu.

K bodům 5 až 7, 33 a 34

Dosud výši všeobecného vyměřovacího základu a přepočítacího koeficientu pro jeho úpravu vyhlášovala vláda nařízením. Vzhledem k tomu, že se hodnoty těchto veličin odvozují od statisticky zjištěných údajů, není třeba, aby je stanovovala vláda nařízením. Navrhuje se přitom určitě upřesnění postupu při zjišťování hodnot těchto veličin, a to v zájmu zachování srovnatelných řad; jde o to, aby jen změny v metodice zjišťování výše mezd za příslušná období neměly podstatný vliv na výši těchto hodnot. Vzhledem k tomu, že uvedené veličiny představují pevnou základnu, od níž se odvíjejí další parametry, a že mají zásadní vliv jak v důchodovém pojištění (na výpočet důchodů, na účast osob samostatně výdělečně činných a některých dalších skupin osob na důchodovém pojištění a na valorizaci důchodů), tak i v jiných oblastech (v nemocenském pojištění, v pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a v pojistném na zdravotní pojištění), je třeba, aby byly nadále stanovovány formou obecně závazného právního předpisu; navrhuje se, aby tímto předpisem byla vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí. To platí obdobně pro stanovení výše redukčních hranic a základní výměry důchodu, neboť i tyto výše se stanoveným postupem odvozují, byť zprostředkovaně, z výše všeobecného vyměřovacího základu a přepočítacího koeficientu.

K bodu 8

Současná právní úprava, podle níž se postupně prodlužuje rozhodné období pro stanovení osobního vyměřovacího základu, je v souladu s obecným trendem odklonu od principu stanovení výše důchodu na základě „posledních“ příjmů (princip platný před rokem

³ Decilový interval (decil) = interval, který získáme rozdělením souboru na 10 stejně početných částí (v každém uvedeném intervalu leží stejný počet příjmců).

1996, kdy se vycházelo z příjmů dosažených v desetiletém rozhodném období, přičemž se ještě v rámci tohoto období prováděl výběr pěti výdělkově nejlepších kalendářních roků, z nichž se pak vypočítával měsíční průměr; k indexaci příjmů dosažených v rozhodném období (přitom nedocházelo) k zohlednění celoživotních příjmů. Cílového stavu podle současné právní úpravy, tj. třicetiletého rozhodného období, bude dosaženo v případě důchodů přiznávaných po roce 2015. Tato právní úprava však stále stojí „na půli cesty“ z hlediska uplatnění principu zohlednění celoživotních příjmů v důchodových nárocích, neboť systematicky vylučuje zahrnutí příjmů dosahovaných na počátku pracovní kariéry, což je pro určité skupiny pojištěnců nevýhodné, a stále významným způsobem upřednostňuje pojištěnce s „kariérním“ růstem příjmů, kteří dosahují nejvyšších výdělků na konci pracovní kariéry.

Realizací návrhu dojde k postupnému zohlednění celoživotních příjmů, z nichž se též odvádí pojistné na důchodové, což zároveň umožní lépe nastavit a využít příjmovou solidaritu mezi vysokopříjmovými a nízkopříjmovými pojištěnci.

Ostatní principy současné právní úpravy stanovení rozhodného období se nemění.

K bodu 9

V návaznosti na změnu rozhodného období podle § 18 odst. 1 (bod 8) se vypouští odstavec 5 jako nadbytečný.

K bodům 10, 11 a 35

V ČR se postupně zvyšuje průměrný věk a zvyšuje se i průměrná doba dožití po dosažení důchodového věku. Tato skutečnost spolu s celkovým demografickým vývojem projevujícím se stárnutím populace, tj. rostoucím podílem starších osob na počtu všech obyvatel, ovlivňuje stabilitu financování základního důchodového pojištění, neboť se snižuje podíl osob platících pojistné k počtu osob pobírajících důchod ze základního důchodového pojištění.

Proto se podle zákona o důchodovém pojištění začal důchodový věk od roku 1996 postupně zvyšovat. Podle změny zákona o důchodovém pojištění provedené zákonem č. 306/2008 Sb. by bylo cílového důchodového věku dosaženo postupně takto:

	Nárok na starobní důchod vznikne						
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí					
		0	1	2	3	4	5+
max VH	65	65	65	64	63	62	62
dosažena	1. 2030	1. 2030	1. 2031	1. 2031	1. 2031	1. 2027	1. 2031
pro narozené	1965	1965	1966	1967	1968	1965	1969

Důchodový věk však bude ve srovnání s jinými státy EU i po ukončení zvyšování podle současné právní úpravy nízký. Zachována by zůstala i ve světě zcela ojedinělá diferenciací důchodového věku žen podle počtu vychovaných dětí, která neodpovídá zásadám rovnosti mužů a žen v sociálním zabezpečení.

Rozdílné věkové hranice pro muže i ženy pro nárok na starobní důchod, i když se již od roku 1996 postupně přibližují, jsou neustále předmětem diskusí. Tímto rozdílným postavením mužů a žen se zabýval i Ústavní soud (náleží ÚS sp. zn. Pl. ÚS 53/04). Pokud jde o rozdílný důchodový věk, Ústavní soud v nálezu mj. konstatuje, že v jeho zavedení „neshledal projev

libovůle“ a „přisvědčil argumentaci, že existovaly objektivní a rozumné důvody pro uplatněný rozdílný přístup“. Závěrem pak v nálezu Ústavní soud konstatuje, že dospěl k závěru, že by zrušením ustanovení, které definuje důchodový věk, „vybočil z principu minimalizace zásahu, neboť řešení nerovného postavení mužů a žen v rámci důchodového pojištění nelze nalézt bez komplexní a moudře načasované úpravy systému celého důchodového pojištění, při nalezení sociálně-únosných a ekonomicky přijatelných hledisek, která je třeba stanovit spíše v rámci celkové reformy důchodového systému“.

Navrhuje se proto zrychlit po roce 2015 tempo zvyšování důchodového věku žen ze 4 na 6 kalendářních měsíců za každý kalendářní rok, a to až do dosažení důchodového věku 65 let. Tempo zvyšování důchodového věku mužů zůstane na současné úrovni, tj. 2 kalendářní měsíce za každý kalendářní rok, a to až do dosažení důchodového věku 65 let. Tohoto důchodového věku mužů i žen bude dosaženo následovně:

zrychlení u žen na 6 měsíců po roce 2015

	Nárok na starobní důchod vznikne u						
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí					
		0	1	2	3	4	5 +
max. VH	65	65	65	65	65	65	65
dosažena	1. 2030	1. 2030	1. 2030	1. 2030	1. 2033	1. 2033	1. 2036
pro narozené	1965	1965	1965	1965	1968	1968	1971

Toto zrychlené zvyšování důchodového věku se dotkne žen narozených po roce 1953. Ženy narozené v roce 1954, které nevychovaly žádné dítě, získají nárok na starobní důchod nejdříve v červenci 2016 a nárok na předčasný starobní důchod nejdříve v červenci 2013.

K bodu 13

Jedná se o formulační upřesnění, neboť v plné výši může být pobírán i starobní důchod vzniklý transformací z invalidního důchodu podle § 61a.

K bodům 14 a 15

Navrhuje se zavést pozvolnější odstupňování procentní sazby redukce procentní výměry předčasného starobního důchodu a současně snížit atraktivnost odchodu do starobního důchodu před dosažením důchodového věku. Navrhuje se odstupňování této procentní sazby ve třech pásmech tak, aby se zvětšující se chybějící dobou do dosažení důchodového věku tato atraktivnost postupně klesala.

K bodu 17

Jedná se o formulační úpravu, kterou se napravuje pochybení vzniklé při novelizaci provedené zákonem č. 306/2008 Sb. s účinností od 1. ledna 2010; dopočet se má provádět ve všech případech vzniku nároku na invalidní důchod (tj. při vzniku nároku na invalidní důchod pro invaliditu všech tří stupňů), tj. nejen v případě vzniku nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

K bodu 18

Zákon o důchodovém pojištění upravuje, obdobně jako tradičně všechny předcházející právní úpravy, důchodové pojištění nejen pro případ stáří a invalidity, ale i pro případ úmrtí živitele. Důchody pozůstalých patří historicky mezi nejstarší dávky. Úmrtí jako sociální událost zhoršuje sociální situaci osob, které byly v určitém osobním, vyživovacím vztahu k zemřelé osobě. Konkrétně v případě smrti manžela (manželky) dochází ke ztrátě jednoho z příjmů, z nichž do té doby rodina vycházela, a proto má vdova (vdovec) po určitou dobu nárok na vdovský (vdovecký) důchod. Vdovský (vdovecký) důchod je koncipován jako určitá náhrada příjmu zemřelého manžela a jeho výše závisí na výši důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

V případech, že po uplynutí zákonem stanovené doby od úmrtí manžela/manželky, která podle současné právní úpravy činí jeden rok, existuje nebo ve stanovené době nastane nově další sociální událost, která podstatně zhoršuje sociální situaci vdovy (vdovce), trvá poskytování pozůstalostního důchodu po celou dobu trvání této sociální události. Nárok na vdovský/vdovecký důchod vznikne znovu, jestliže se některá z podmínek stanovených zákonem o důchodovém pojištění splní do pěti roků po zániku dřívějšího nároku na tento důchod.

Navrhuje se zkrátit dobu stanovenou pro opětovný vznik nároku na tyto důchody, pokud jsou v ní splněny stanovené podmínky, a to na dva roky. Ochranná doba v délce dvou roků byla původně stanovena již zákonem č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení, a prodloužena byla až po téměř 40 letech (zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění), a to více než dvojnásobně na nynějších pět roků, což lze v současných podmínkách považovat za ne zcela přiměřené.

Zúžení okruhu osob, které mají „trvalý“ nárok na pozůstalostní důchod, je v souladu i s názorem vyjádřeným v nálezu Ústavního soudu vyhlášeným v souvislosti se zrušením § 15 zákona o důchodovém pojištění, ve kterém Ústavní soud nepochybně akceptoval princip mezigenerační solidarity a existující důchodový systém v podstatě akceptoval. V této souvislosti však mj. konstatoval, že princip solidarity nemůže potlačit princip zásluhovosti takovou měrou, aby došlo k neakceptovatelnému nepoměru mezi výší odvedeného pojistného a vyměřeného důchodu.

K bodům 19 a 25

Institut výplaty jednorázové peněžní částky při zániku nároku na vdovský nebo vdovecký důchod v důsledku uzavření nového manželství, který byl do právní úpravy zakotven až s účinností od 1. ledna 1996, nesplnil očekávaný efekt, tj. uzavírání nových manželství, a proto se navrhuje tento institut zrušit. Od roku 2006 se počet ročně zaniklých pozůstalostních důchodů z důvodu uzavření nového manželství pohybuje kolem 150 případů (to znamená, že je ve stejném počtu případů vyplacena jednorázově částka ve výši 12 měsíčních splátek pozůstalostního důchodu).

K bodu 22

Základní výměra má nově činit 9 % průměrné mzdy; navrhuje se, aby se tato částka zaokrouhlovala na celé desetikoruny nahoru, což odpovídá dosavadní praxi stanovení výše základní výměry důchodu, která byla při všech valorizacích důchodů stanovována právě v celých desetikorunách.

K bodům 23 a 24

Jedná se o doplnění situací, kdy byla zastavena výplata invalidního důchodu v důsledku porušení povinnosti pojištěnce, ve vztahu ke změně stupně invalidity, aby nebyl neoprávněně vyplácen v tomto případě invalidní důchod pro invaliditu vyššího stupně, když pojištěnec je již invalidní v nižším stupni.

K bodu 26

Navrhovaná úprava reaguje na skutečnost, že od 1. ledna 2010 existuje pouze jediný druh invalidního důchodu, avšak rozlišený podle stupňů invalidity, které ovlivňují výši tohoto druhu důchodu. Je proto třeba vyloučit situace, kdy při vzniku nároku na starobní důchod (resp. ke dni, od něhož si žadatel přeje jej přiznat) je jeho výše nižší než vyplácený invalidní důchod, ale po změně stupně invalidity (a tím změně výše „k horšímu“, neboť došlo ke snížení stupně invalidity) by již nebylo možno přiznat starobní důchod, byť by byl vyšší než nově stanovený „nižší“ invalidní důchod. To platí obdobně i v případě, že nárok na dosavadní vyplácený invalidní důchod zanikl.

K bodu 27

Jedná se formulační upřesnění odkazů v návaznosti na úpravy v § 34 provedené zákonem č. 306/2008 Sb.

K bodu 28

Stanoví se, že v případě transformace invalidního důchodu na starobní důchod, tj. kdy vzniká nárok na nový druh důchodu, se nepřehodnocuje stávající úprava důchodů pro jejich souběh; starobní důchod se totiž přiznává ve výši invalidního důchodu.

K bodu 29

Před zavedením pravidelné valorizace důchodů od ledna 2003 docházelo ke zvýšení vyplácených důchodů v závislosti na tom, kdy index životních nákladů vzrostl alespoň o 5 % od předchozího zvýšení důchodů. Příprava návrhu na valorizaci, jeho projednání a nezbytná organizačně technická opatření plátců důchodů k zabezpečení výplat zvýšených důchodů však vyžadují delší dobu, takže návrhy bylo nutno připravovat v době, kdy ještě nebyly k dispozici statistické údaje o rozhodujících veličinách. Nutnost vycházet ve značné míře z odhadů nejen zpochybňovala samotné zákonné principy valorizace, ale byla i zdrojem rizik nežádoucích důsledků na úroveň důchodů nebo na výši výdajů. Změna systému valorizace důchodů od ledna 2003 měla proto za cíl umožnit rozhodování o valorizaci až na základě statisticky zjištěných skutečností a tím odstranit nutnost rozhodovat na základě odhadu a zároveň umožnit racionálnější organizačně technické a finanční zajištění zvyšování důchodů.

Zkušenosti se současně platným systémem valorizace důchodů ukazují, že myšlenka pravidelné valorizace se osvědčila. Diskutuje se však o vhodnosti ukazatelů pro stanovení

výše valorizace, o značné volnosti při stanovení výše valorizace a o potřebě stanovit pevnou formuli pro rozdělení úhrnného zvýšení na zvýšení základní a procentní výměry důchodu.

Současná pravidla zvyšování důchodů stanoví pouze výši minimálního zvýšení důchodů, a to tak, aby u průměrného starobního důchodu činilo částku odpovídající nejméně 100 % růstu úhrnného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem zjištěného za stanovené období a dále též částku odpovídající nejméně jedné třetině růstu reálné mzdy za stanovené období. To dává relativně velký prostor pro rozhodování vlády o konkrétním zvýšení důchodů. Tento postup lze považovat s ohledem na stabilitu základního důchodového pojištění, jeho dlouhodobou udržitelnost a mezigenerační spravedlnost za značně rizikový.

Navrhované řešení modifikuje prostor pro rozhodování o částce zvýšení důchodů v tom směru, že zvýšení základní výměry důchodu bude pevně svázáno s růstem průměrné mzdy a zvýšení procentní výměry důchodů bude svázáno s růstem cen a s růstem reálné mzdy.

Výše základní výměry vyplácených důchodů bude upravována pouze v termínu pro pravidelné zvýšení důchodů, který je totožný s obecným termínem stanovení výše základní výměry důchodu pro jednotlivý kalendářní rok. Základní výměra důchodu ve výši 9 % průměrné mzdy bude tak jako dosud shodná pro všechny důchody. Za předpokladu obvykle rychlejšího růstu průměrných mezd než růstu cen tak bude u všech důchodců v průběhu výplaty důchodu mírně narůstat podíl základní výměry důchodu na celkové výši důchodu.

Jako podmínku pro zvýšení důchodů v mimořádném termínu se navrhuje zachovat růst cen o aspoň 5 % .

Naplnění podmínky pro zvýšení důchodů v mimořádném termínu je málo pravděpodobné, a bylo by tudíž možné toto ustanovení ze zákona vypustit a řešení ponechat na operativní změně zákona. Lze však předpokládat, že by tato změna byla důchodci vnímána jako oslabení jejich práv. Vzhledem k tomu, že možnost zvýšení důchodů v mimořádném termínu je již dlouhou dobu součástí zákona o důchodovém pojištění a odkaz na tuto možnost je vhodným argumentem o existujícím komplexním řešení problematiky, navrhuje se toto řešení ponechat.

V zájmu posílení právních jistot a stabilního vývoje důchodového systému zákon nově stanoví podrobná pravidla pro stanovení výše základní výměry důchodu i pro výpočet výše zvýšení procentní výměry důchodu. Není proto opodstatněné určovat okolnosti, za nichž by tato pravidla neplatila. Oproti současným ustanovením o zvyšování důchodů se proto nestanoví, že zvýšení se neprovede, pokud jeho výše nečiní aspoň 2 % .

Obdobně jako u stanovení výše základní výměry důchodu je i stanovení výše zvýšení procentní výměry důchodu podrobně definováno zákonem, bez možnosti ovlivnit jeho výši rozhodnutím vlády. Proto postačí výši zvýšení procentní výměry důchodů stanovit prováděcí vyhláškou. Z nutnosti poskytnout plátcům důchodů nezbytný čas pro provedení potřebných administrativně technických opatření souvisejících se zvýšením důchodů pak vyplývá potřeba stanovení termínů pro oficiální vyhlášení výše zvýšení procentní výměry důchodu do 30. září (v případě zvýšení v pravidelném termínu), resp. do 50. dne po naplnění podmínky pro zvýšení v mimořádném termínu.

Růst cenové hladiny je nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím reálnou hodnotu důchodů a životní úroveň důchodců. Růst cen je proto také ukazatelem vhodným pro stanovení výše zvýšení procentní výměry důchodů, jejíž výše je obvykle významnější (vyšší) než výše základní výměry důchodu. Zvýšení procentní výměry důchodu se navrhuje stanovit o procento, jehož výše bude určena podle růstu cen v rozhodném období s tím, že pokud k růstu cen nedojde, procentní výměra důchodů se z tohoto důvodu nezmění. Na rozdíl od současného stavu tak již nebude možné stanovení vyššího zvýšení, než jaké vyplývá ze

statisticky vykázaného růstu cen, ani diferenciaci výše zvýšení pro různé skupiny důchodců; k realizaci takovéhoto zvýšení by byla nutná samostatná zvláštní zákonná úprava.

Období pro zjišťování růstu cen jsou stanovena tak, aby jednotlivá období na sebe navazovala, což zabezpečuje, že jakýkoliv růst cen bude vždy zohledněn při výpočtu výše zvýšení. V tom se zachovávají současná pravidla pro zvyšování důchodů. Vzhledem k nutnosti stanovit výši zvýšení důchodů do 30. září jsou statistické údaje o cenovém vývoji v srpnu posledními statistickými údaji, které lze při stanovení výše zvýšení v pravidelném termínu zohlednit; tyto údaje jsou známy 9. září. Dosavadní ustanovení o zvyšování důchodů umožňovala zohlednit údaje o cenovém vývoji pouze do července, neboť o výši zvýšení důchodů rozhodovala vláda nařízením, jehož projednání a přijetí vyžaduje delší čas než vyhlášení výše zvýšení stanoveného výpočtem určeným zákonem.

Pokud růst cen dosáhne aspoň 5 % v červenci, dojde k naplnění podmínky pro zvýšení důchodů v mimořádném termínu, kterým by pak měl být prosinec (pátý kalendářní měsíc po naplnění podmínky). Vzhledem k tomu, že leden je měsícem pravidelného zvýšení důchodů, je vhodné, aby ke zvýšení důchodů došlo pouze v jednom měsíci, a to v měsíci pravidelného zvýšení, a z praktických důvodů podle cenového růstu do srpna. Pro stanovení růstu cen se vychází z cenových indexů zjišťovaných Českým statistickým úřadem. Výpočet se provádí podle bazických indexů, které vyjadřují změnu cenové hladiny sledovaného měsíce příslušného roku proti základnímu období (v současné době rok 2005=100).

Průměrnou výši důchodů je třeba stanovit z údajů dostupných při stanovení výše zvýšení, tj. podle statistických údajů o výplatě důchodů za poslední měsíc období rozhodného pro stanovení růstu cen. Vychází se přitom z údajů o starobních důchodech vyplácených samostatně, bez současně vypláceného pozůstalostního důchodu a bez tzv. poměrných starobních důchodů podle § 26 zákona č. 100/1988 Sb., jimž v zákoně č. 155/1995 Sb. odpovídají důchody podle § 29 odst. 2.

Z hlediska vhodnosti ukazatelů pro stanovení výše valorizace je diskutovaným ukazatelem index růstu cen (životních nákladů). V současnosti se výše valorizace určuje podle růstu indexu spotřebitelských cen domácností celkem (reálná hodnota důchodů je vypočítávána podle indexu spotřebitelských cen domácností důchodců). Zejména ze strany důchodců bývá požadováno určovat výši valorizace podle indexu spotřebitelských cen domácností důchodců.

Životní náklady domácností důchodců rostou rychleji, než životní náklady domácností celkem. Rozdíl indexů domácností důchodců a domácností celkem se vyvíjel následovně (v procentních bodech).

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
rozdíl	1,0	1,4	0,5	0,3	0,4	0,6	1,1	0,9	1,8	0,5	0,7

Vliv rozdílného růstu uvedených indexů na valorizaci důchodů lze demonstrovat na příkladu modelových valorizací pravidelně od ledna každého roku.

Cenová složka valorizačního zvýšení (100% růstu cen)									
Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
podle domácností celkem	0,7	0,0	3,2	1,7	3,0	2,5	6,9	0,3	
podle domácností důchodců	1,0	0,4	3,4	2,6	4,1	3,1	8,9	0,6	
rozdíl	0,3	0,4	0,2	0,9	1,1	0,6	2,0	0,3	

Cenová složka valorizačního zvýšení by tedy za valorizace 2003 – 2010 byla o 5,8 procentního bodu vyšší při jejím stanovení podle indexu spotřebitelských cen domácností

důchodců. Valorizační zvýšení je ale určováno i podle růstu reálných mezd, takže úhrnné výše minimální valorizace určované podle těchto odlišných indexů by se vyvíjely následovně.

Celková minimální valorizace

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
podle domácnosti celkem	2,1	1,8	5,6	3,1	4,2	4,0	8,5	0,9
podle domácnosti důchodců	2,4	2,3	5,8	4,0	5,3	4,6	10,6	1,2
rozdíl	0,3	0,5	0,2	0,9	1,1	0,6	2,1	0,3

Reálně provedené valorizace byly, zejména v počátečních letech, vyšší než minimální valorizace požadovaná zákonem a v některých letech i vyšší než by byla minimální valorizace určovaná podle růstu cen u domácností důchodců. Za období 2003 – 2009 (v roce 2010 k valorizaci důchodů nedošlo) tak celkově reálně provedená valorizace odpovídá valorizacím v minimální výši určovaná podle růstu cen u domácností důchodců (40,5 %).

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
provedená valorizace	3,2	2,1	5,7	5,0	6,2	4,0	8,8
rozdíl od valorizace určené podle domácností důchodců	0,8	-0,2	-0,1	1,0	0,9	-0,6	-1,8

Pokud by v tomto období nebyl zohledňován růst reálných mezd, a důchody byly valorizovány pouze podle růstu indexu životních nákladů domácností důchodců, byla by celková valorizace o více než 1/3 nižší.

K bodu 30

Je nutno vyloučit možnost srovnávacího výpočtu pro invalidní důchody, protože po změně plných a částečných invalidních důchodů od 1. ledna 2010 na invalidní důchody pro invaliditu prvního až třetího stupně chybí jednoznačný komparativní vztah mezi těmito dávkami. Vytvářet tento vztah výslovnou právní úpravou se jeví nepraktické a vzhledem ke složitosti vyjádření takové právní úpravy i legislativně-ekonomicky neadekvátní. Četnost výše důchodů u velmi omezené skupiny pojištěnců vymezené podmínkou získání aspoň 1 roku zaměstnání či služby zařazených do tzv. preferovaných kategorií před 1. lednem 1993, která by byla vyšší než výše důchodů stanovená podle zákona o důchodovém pojištění, strmě klesala již v roce 2001, kdy byla v § 71 odst. 2 zákonem č. 188/2001 Sb. připojena věta druhá, a tento trend pokračoval i dále.

K bodu 31

Vzhledem k nové úpravě stanovení hodnot všeobecného vyměřovacího základu a přepočítacího koeficientu formou prováděcí vyhlášky se upravuje dosavadní zmocnění pro vládu; doplněním nového data se zároveň vyjadřuje, že všechna dosavadní nařízení vlády zůstávají pro období před rokem 2010 (tj. pro stanovení údajů naposledy za rok 2009) nadále v platnosti, a proto se odstavec 1 písm. a) nezrušuje.

K bodu 32

V návaznosti na novou úpravu podle bodu 33, kdy se vydání prováděcího předpisu svěřuje do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí, se zrušuje dosavadní zmocnění pro vládu.

K čl. II

K bodu 1

Obecně platí, že nálezy Ústavního soudu mají účinky pouze do budoucna, tzn., že na již vyměřené důchody nemá nálezy Ústavního soudu vliv, a proto se důchody přiznané od dne spadajícího před 30. září 2011 nepřepočítávají. To platí obdobně v případech, kdy po přiznání důchodu před uvedeným dnem byla jeho výplata zastavena (např. z důvodu zvyšování procentní výměry starobního důchodu za „další práci“, z důvodu nedostavení se poživatele invalidního důchodu ke kontrolní lékařské prohlídce apod.) a po 29. září 2011 byla jeho výplata uvolněna. V těchto případech bude vždy důsledně postupováno podle právní úpravy účinné před 30. zářím 2011.

Toto řešení je v souladu s nálezem Ústavního soudu, který odložil vykonatelnost svého rozhodnutí do 30. září 2011 s tím, že zrušené ustanovení § 15 zákona o důchodovém pojištění zůstává aplikovatelné do uvedeného data.

K bodu 2

U vdovských a vdoveckých důchodů přiznaných před rokem 2012 se zachovává dosavadní pětiletá lhůta pro nový vznik nároku na vdovský nebo vdovecký důchod, pokud nárok na tento důchod vznikl před rokem 2012; dosavadní pětiletá lhůta pro nový vznik nároku na vdovský nebo vdovecký důchod, splní-li se stanovené podmínky po zániku nároku na tento důchod, se přitom týká jak situace, kdy vdovský nebo vdovecký důchod zanikl před rokem 2012, tak situace, kdy vdovský nebo vdovecký důchod zanikl až po roce 2011. Jedná se v oblasti důchodového pojištění o standardní přechodné ustanovení, které šetří práva již nabytá.

K bodu 3

V návaznosti na změny v oblasti invalidních důchodů od roku 2010 na základě zákona č. 306/2008 Sb. se doplňuje úprava navazující na zachování výše procentní výměry u dosavadních poživatelů částečných invalidních důchodů. Přechodné ustanovení obsažené v čl. II bodu 13 zákona č. 306/2008 Sb. konzervuje výši transformovaného částečného invalidního důchodu a chrání tak jejich poživatele při změně stupně invalidity ze druhého na první (nedojde ke snížení procentní výměry důchodu, které by odpovídalo nově zjištěnému prvnímu stupni invalidity). Absence úpravy stanovení nové výše procentní výměry při změně stupně invalidity z prvního na druhý nebo z prvního na třetí (případně změny z druhého stupně na první a posléze z prvního na třetí) však znamená značné a neodůvodněné rozdíly, tj. zvýhodnění poživatelů částečného invalidního důchodu přiznaného před 1. lednem 2010 oproti poživatelům nově přiznaných invalidních důchodů podle nové právní úpravy (tj. po 31. prosinci 2009) i ve srovnání s poživateli transformovaných plných invalidních důchodů na invalidní důchody třetího stupně, u nichž se posléze změnil stupeň invalidity na nižší stupeň a poté se zase změnil na vyšší stupeň. Toto neodůvodněné zvýhodnění zakládá nerovnost mezi jednotlivými pojištěnci a znamená i zvýšení nákladů na výplatu transformovaných částečných invalidních důchodů. Navrhovaná úprava tuto nerovnost mezi jednotlivými pojištěnci odstraňuje, avšak zachovává uvedenou ochranu u transformovaných částečných invalidních důchodů.

Navrhované ustanovení se týká například této situace: Procentní výměra částečného invalidního důchodu, na který vznikl nárok před 1. lednem 2010, činila 3 000 Kč. Protože šlo

o ztrátu schopnosti výdělečné činnosti o méně než 50 %, byl tento důchod dnem 1. ledna 2010 transformován na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně, ale jeho výše – odpovídající invalidnímu důchodu pro invaliditu druhého stupně, neboť výše procentní výměry částečného invalidního důchodu činila 0,75 % výpočtového základu za rok pojištění – zůstala v důsledku čl. II bodu 13 věty druhé zákona č. 306/2008 Sb. beze změny. Po 31. prosinci 2009 byla při kontrolní lékařské prohlídce zjištěna invalidita druhého stupně; procentní výměra byla podle stanovených pravidel zvýšena na 4 500 Kč [3 000 x (0,75 : 0,5)] (věcně však měla zůstat nezměněna, neboť výše transformovaného částečného invalidního důchodu již odpovídala výši invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně; pro tento postup však v přechodných ustanoveních zákona č. 306/2008 Sb. chyběla příslušná úprava, a proto nezbylo než postupovat podle pravidel stanovených v § 41 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění a tím došlo k nadhodnocení procentní výměry invalidního důchodu, která místo 0,75 % výpočtového základu za rok pojištění činila de facto 1,125 % za rok pojištění). Při další kontrolní lékařské prohlídce byla zjištěna invalidita třetího stupně a procentní výměra byla zvýšena na 9 000 Kč [4 500 x (1,5 : 0,75)] , takže procentní výměra tohoto invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně neodpovídala 1,5 % výpočtového základu za každý rok pojištění, ale odpovídala de facto 2,25 % za každý rok pojištění (0,75 x 1,5 x 2). Dojde-li po 31. prosinci 2011 ke zjištění invalidity prvního stupně, je třeba upravit výši procentní výměry na částku odpovídající stavu, kdy invalidní důchod pro invaliditu druhého stupně, na který vznikl nárok po 31. prosinci 2009 (a jehož procentní výměr činila rovněž 3 000 Kč), byl změněn na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně, tedy na 2 000 Kč [3 000 (0,5 : 0,75)] . Změně z 9 000 Kč na 2 000 Kč odpovídá právě koeficient 0,2222.

K bodu 4

Navrhovaná úprava má zabránit, aby nedostavením se ke kontrolní lékařské prohlídce docházelo ke zneužívání výplaty invalidního důchodu ve vyšší částce, než která podle příslušných ustanovení (viz např. čl. II bod 13 věta první zákona č. 306/2008 Sb.) a výsledku kontrolní lékařské prohlídky správně náleží.

K části druhé

K čl. III

Zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, bylo od roku 1993 do českého důchodového systému znovu zavedeno pojistné na důchodové pojištění jako přesně vymezená platba do státního rozpočtu, sloužící k financování výplat důchodů. Pojistné je určeno stanoveným procentem z vyměřovacího základu (např. hrubé mzdy, příjmů ze samostatné výdělečné činnosti). Výše vyměřovacího základu pro placení pojistného přitom byla omezena do 31. 12. 2007 jen pro osoby samostatně výdělečně činné, a to částkou 486 000 Kč.

Vývoj pojistné sazby

	1993 – 1995	1996 - 2003	2004+
Zaměstnavatel	20,4 %	19,5 %	21,5 %
Zaměstnanec	6,8 %	6,5 %	6,5 %
Celkem	27,2 %	26,0 %	28,0 %

Institut maximálního vyměřovacího základu byl navržen v souvislosti s projednáváním návrhu zákona o nemocenském pojištění v květnu roku 2005. Měl být stanoven v roce 2007 ve výši 60násobku průměrné mzdy (pětinásobek měsíčně) a postupně klesat v roce 2008 na

48násobek (čtyřnásobek měsíčně) a v roce 2009 na cílový stav 36násobek (trojnásobek měsíčně). Zákon byl schválen v březnu 2006, avšak bez zavedení maximálního vyměřovacího základu. Ten byl zaveden až od 1. ledna 2008 (zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů) ve výši 48násobku průměrné mzdy (čtyřnásobku měsíčně). Tato úprava vzhledem k relativní výši násobku mírně posílila prvek ekvivalence v důchodovém systému. V rámci protikrizových opatření a za účelem částečné eliminace výpadku příjmů z pojistného byl maximální vyměřovací základ dočasně pouze pro rok 2010 (zákonem č. 362/2009 Sb.) zvýšen na 72násobek průměrné mzdy (šestinásobek měsíčně). Pro rok 2011 a následující období měla být maximálním vyměřovacím základem opět částka ve výši 48násobku průměrné mzdy (čtyřnásobku měsíčně); pro rok 2011 však byla později, rovněž z důvodu snížení deficitu státního rozpočtu, zachována částka maximálního vyměřovacího základu ve výši 72násobku průměrné mzdy.

Vzhledem ke konstatování Ústavního soudu, že současná konstrukce výpočtu důchodu zakotvující dvě redukční hranice ve stávajících výších za existence systému odvodů do důchodového pojištění bez efektivního „zastropování“ vytváří výrazné disproporce mezi výší příspěvku do pojistného systému, výší příjmů a výší přiznaného důchodu u části pojištěnců, čímž se porušuje čl. 1 a 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, je třeba přistoupit k výraznému snížení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné. Při hledání řešení se proto vychází z toho, že je třeba zvýšit vztah mezi zaplaceným pojistným a výší důchodu. Bude tedy třeba, vedle změn v konstrukci výpočtu důchodu, současně snížit i maximální vyměřovací základ pro odvod pojistného (strop) a provést i změny v konstrukci důchodu.

Navrhuje se proto, aby maximálním vyměřovacím základem byla částka ve výši 36násobku (trojnásobku měsíčně) průměrné mzdy, a to od roku 2012 (pro rok 2011 bude maximálním vyměřovacím základem ještě částka ve výši 72násobku průměrné mzdy).

K čl. IV

Podle přechodného ustanovení se zachovává za období před rokem 2012 dosavadní částka maximálního vyměřovacího základu ve výši 72násobku průměrné mzdy; např. osoby samostatně výdělečně činné, které budou podávat přehledy o příjmech a výdajích ze samostatné výdělečné činnosti v průběhu prvního pololetí 2012 za rok 2011, budou na těchto přehledech vycházet z výše maximálního vyměřovacího základu stanoveného pro rok 2011.

K části třetí

K čl. V

K bodu 1

Dosavadní právní úprava se nevztahuje na případ, kdy občan v řízení o důchod podmíněný dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem na výzvu nepředložil pro účely posouzení pracovní schopnosti lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které má, a nesdělil údaje o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech a o předchozích výdělečných činnostech, které jsou potřebné podle § 39 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění. Navržená změna tento nedostatek napravuje, a to tak, že lze řízení o důchod přerušit, popřípadě po 12 měsících zastavit.

K bodům 2 až 4

Upřesňuje se, že námitky lze v řízení ve věcech důchodového pojištění podat jen v těch případech, kdy podle právní úpravy účinné před rokem 2010 nebylo možno podat odvolání; jedná se o případy prvoinstančního (a jediného) rozhodnutí plátců důchodů, tj. České správy sociálního zabezpečení a ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti. Od roku 2010 byl zaveden v těchto případech prvoinstančního rozhodnutí plátců důchodů jako řádný opravný prostředek institut námitek; zatímco před rokem 2010 bylo možno podat proti rozhodnutí plátců důchodu žalobu v rámci správního soudnictví, lze tuto žalobu od roku 2010 podat až proti rozhodnutí plátců důchodů o námitkách.

Úprava podávání námitek je však vztažena obecně k „rozhodnutím orgánů sociálního zabezpečení“, přičemž tímto orgánem jsou ve smyslu § 3 odst. 3 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení též okresní správy sociálního zabezpečení. V důsledku této obecné formulace mohla vzniknout pochybnost, zda lze též proti rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení podat námitky nebo zda námitkami nebylo nahrazeno odvolání. Navrhuje se proto upřesnění v tom smyslu, že námitky jsou řádným opravným prostředkem jen proti rozhodnutím plátců důchodů, tj. orgánů sociálního zabezpečení uvedených v § 3 odst. 3 písm. b) a d) až f) cit. zákona, nikoliv tedy proti rozhodnutím okresních správ sociálního zabezpečení [které jsou uvedeny v § 3 odst. 3 písm. c) cit. zákona], kde je nadále řádným opravným prostředkem odvolání, o němž rozhoduje Česká správa sociálního zabezpečení.

K bodu 5

Zrušuje se ustanovení o tom, že v řízení podle zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení platí správní řád, pokud tento zákon nestanoví jinak, a to pro nadbytečnost; to, že se postupuje podle správního řádu, plyne již z § 1 odst. 1 a 2 správního řádu jako základního procesního předpisu.

K části čtvrté

K čl. VI

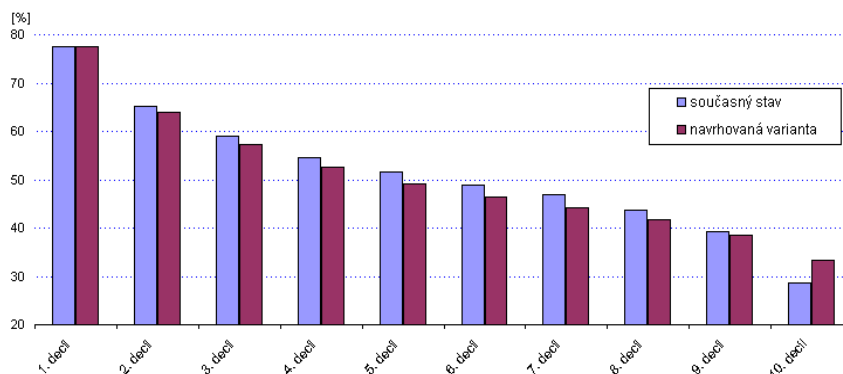
Vzhledem k tomu, že Ústavní soud odložil vykonatelnost svého rozhodnutí do dne 30. září 2011, musí opatření přímo související s tímto rozhodnutím nabýt účinnosti rovněž dnem 30. září 2011. Stanovení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti má sice přímou souvislost s rozhodnutím Ústavního soudu, avšak vzhledem k charakteru tohoto institutu (jedná se o maximální vyměřovací základ za kalendářní rok) přichází jako nejbližší termín účinnosti v úvahu 1. leden 2012. Účinnost ostatních opatření, která s nálezem Ústavního soudu přímo nesouvisejí, je stanovena po projednání s plátců důchodů, a to v závislosti na jejich technických možnostech, rovněž dnem 1. ledna 2012. Opatření, která se týkají zvyšování důchodů a vyhlášení příslušných údajů, mají nabýt účinnosti dnem vyhlášení zákona, neboť příslušný právní předpis musí být schválen v září 2011.

Analýza dopadů navrhovaného řešení konstrukce výpočtového základu

Návrh vychází z požadavku, že nově přiznávané důchody u skupiny lidí s příjmy do první redukční hranice (44 % průměrné mzdy \approx 10 900 Kč) nesmí být nižší, než důchody přiznávané podle dosavadní právní úpravy, a zároveň bude na výdajové straně částečně kompenzován negativní dopad na příjmové straně⁴. Cílem navrhované změny je zvýšení náhradového poměru pro jedince s příjmem na úrovni 84 000 Kč⁵ na 25 %.

Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován 10 % jedinců s nejnižšími příjmy⁶, zůstane téměř stejný jako v současném stavu pro jedince s příjmy do výše 10 900 Kč (to odpovídá první redukční hranici). U jedinců s příjmy mezi současnou první redukční hranicí a současnou druhou redukční hranicí dojde k poklesu náhradového poměru v porovnání se současným stavem v rozmezí do 6 %. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 33 %.

Graf 1: Náhradový poměr pro jednotlivé příjmové decily⁷

Pro jedince s příjmy 84 000 Kč⁸ vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 25 %. To je dáno kombinací růstu důchodu (nárůst náhradového poměru o 2,6 procentních bodů) a snížením maximálního vyměřovacího základu, což představuje nárůst náhradového poměru o další 3,4 procentních bodů. Náhradový poměr pro jedince s příjmy vyššími než maximální vyměřovací základ je počítán vůči tomuto základu, neboť z příjmů nad tuto částku nebude odváděno pojistné, a tudíž jej nelze v dané relaci zohlednit.

Při porovnávání absolutních částek je třeba brát v úvahu vysokou míru nesourodosti v prvním a posledním decilu. Ta je způsobena enormním rozpětím ve výších příjmu v daných decilech. Rozpětí výše příjmů v prvním decilu činí 12 500 Kč a v posledním je dokonce

⁴ Dojde ke kompenzaci poklesu maximálního vyměřovacího základu ze 48 na 36 násobek průměrné mzdy.

⁵ Odpovídá situaci posuzované nálezem ÚS.

⁶ Příjmy = osobní vyměřovací základ.

⁷ Reprezentuje 10 početně stejně velkých skupin v závislosti na příjmu.

⁸ Odpovídá situaci posuzované nálezem ÚS.

neomezené. Naproti tomu u všech ostatních decilů nepřesahuje rozpětí příjmů 6 000 Kč. Navíc první decil obsahuje i jedince s „nestandardní“ kariérou (krátká doba pojištění, přerušovaná doba pojištění, jedinci vyhýbající se oficiálnímu trhu práce ad.). Všechny tyto aspekty významně ovlivňují výslednou průměrnou výši důchodu v daném decilu.

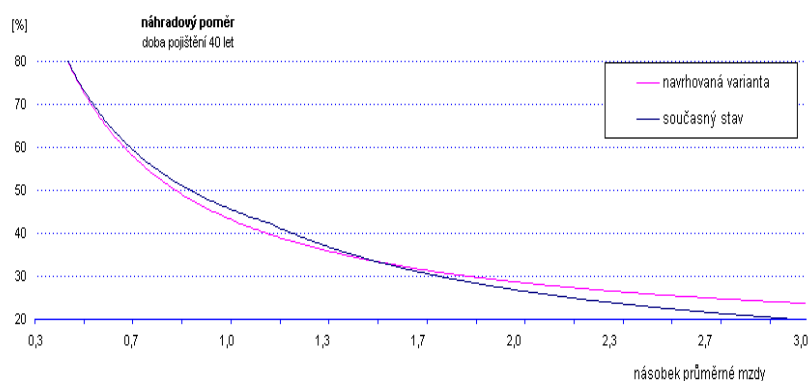
Detailní výsledky – navrhovaná varianta

	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového ⁹ příjemce
1. decil	77%	100%	70%
2. decil	64%	98%	87%
3. decil	57%	97%	92%
4. decil	52%	96%	96%
5. decil	49%	95%	101%
6. decil	46%	95%	104%
7. decil	44%	94%	109%
8. decil	42%	95%	113%
9. decil	39%	98%	120%
10. decil	33%	117%	141%

Posílení principu ekvivalence reflektuje nárůst náhradového poměru v posledním decilu o 17 %. Zároveň s tím je zachována solidarita u nízkopříjmových jedinců v prvním decilu (resp. jedinců s příjmy do 44 % průměrné mzdy). Náklady na tento růst jsou rozloženy mezi zbylé osoby v základním důchodovém pojištění. U této skupiny osob dojde k poklesu náhradového poměru v rozmezí do 6 %. Relace průměrné výše důchodu v prvním decilu vůči výši důchodu mediánového příjemce činí 70 %, v posledním decilu 141 %.

Graf 2 porovnává průběh křivky náhradového poměru v současném stavu a navrhovaném řešení v závislosti na příjmu pro jedince s dobou pojištění 40 let. Je vidět, že náhradový poměr u jedinců s příjmy do první redukční hranice se oproti současnému stavu nezmění, zatímco u jedinců s příjmy mezi první redukční hranicí a 1,5 násobkem průměrné mzdy klesne a jedincům nad 1,5 násobkem průměrné mzdy významně vzroste.

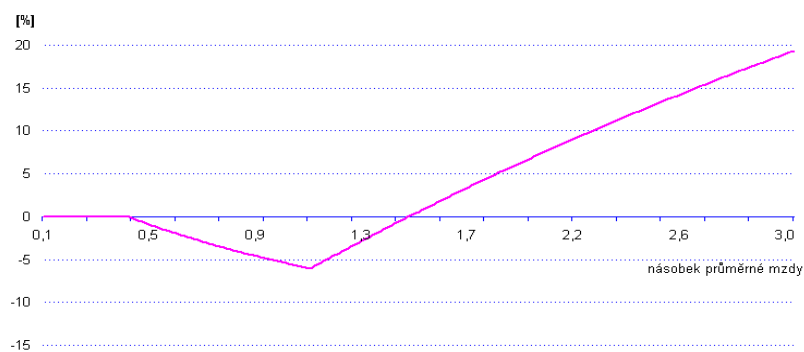
Graf 2: Náhradový poměr podle výše mzdy u jedinců s dobou pojištění 40 let

⁹ Medián = prvek, který rozděljuje vzestupně seřazený soubor (v tomto případě podle příjmu a doby pojištění) na dvě stejně početné části (zaujímá pozici přesně uprostřed takto seřazeného souboru).

Následující graf pak znázorňuje míru poklesu/nárůstu nově přiznaného důchodu oproti současnému stavu v závislosti na výši mzdy u jedinců s dobou pojištění 40 let. Z grafu je patrné, že celkové náklady na posílení ekvivalence základního důchodového pojištění ponесou jedinci s příjmy mezi 0,5 násobkem a 1,5 násobkem průměrné mzdy.

Graf 3: Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu u jedinců s dobou pojištění 40 let

Zvažovaná alternativní řešení

Alternativní řešení 1 – bez negativních dopadů na výši důchodů

Tato varianta vychází z předpokladu, že nově přiznávané důchody nebudou nižší, než důchody přiznávané podle dosavadní právní úpravy. Důsledkem toho bude nutnost navýšení finančních prostředků v systému důchodového pojištění. **Cílem je zvýšení náhradového poměru pro jedince s příjmem na úrovni 84 000 Kč na 25 %.** Jejím základem je tedy současné nastavení systému. Jedinými změnami oproti současnému stavu budou snížení maximálního vyměřovacího základu pro placení pojistného na úroveň trojnásobku průměrné mzdy, zvýšení zápočtu částky osobního vyměřovacího základu nad druhou redukční hranici na 20 % (ze současných 10 %) a zavedení třetí redukční hranice na úrovni trojnásobku průměrné mzdy, nad kterou již částka osobního vyměřovacího základu nebude zohledňována (což váže výdajovou stranu na existenci maxima pro pojistné). Detailní nastavení je popsáno v následující tabulce. Současně se změnou výpočtového vzorce je vhodné provést další změny, které buď zvyšují zásluhovost (celoživotní rozhodné období) nebo odstraňují možnost stanovit klíčové proměnné libovolně (svázání základní výměry a redukčních hranic s vývojem průměrné mzdy).

Tabulka 4: Základní nastavení

	Stav v roce 2010	MPSV	Alternativa 1
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600 % PM	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM¹⁰
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní	Celoživotní
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM (2 230 Kč)*	9 % PM ¹¹ (2 230 Kč)*
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1,5 %	1,5 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45% PM)	44 % PM (10 886 Kč)*	44 % PM (10 886 Kč)*
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM (74 218 Kč)*	115 % PM (28 450 Kč)*
3. Redukční hranice	Není	Není	300 % PM
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %	100 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %	30 %
Zápočet do 3. redukční hranice	10%	0 %	20 %
Zápočet nad 3. redukční hranicí	10%	0 %	0 %
Krácení předčasných důchodů	0,9 % (1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,2 % od 361. dne, 1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,5 % od 721. dne)
Navýšení při přesluhování	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)

Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy¹² do výše 12 500 Kč (průměrný příjem je necelých 9 600 Kč), zůstane na současných 78 %. To představuje v absolutních hodnotách průměrný důchod ve výši 7 420 Kč. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 34 %. To v absolutním vyjádření znamená růst průměrné výše důchodu v daném decilu ze 13 990 Kč na 15 300 Kč. **Pro jedince s příjmy 84 000 Kč¹³ vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 25 %.** To je dáno kombinací růstu důchodu (z 16 158 Kč na 18 246 Kč, tj. nárůst náhradového poměru o 2,5 procentních bodů) a snížením maximálního vyměřovacího základu, což představuje nárůst náhradového poměru o dalších 3,5 procentních bodů. Náhradový poměr pro jedince s příjmy vyššími než maximální vyměřovací základ je počítán vůči tomuto základu, neboť z příjmů nad tuto částku není odváděno pojistné, a tudíž jej nelze v dané relaci zohlednit.

Tabulka 5: Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

	Současný stav	MPSV	Alternativa 1
1. decil	78 %	77 %	78%
2. decil	65 %	64 %	65%
3. decil	59 %	57 %	59%
4. decil	55 %	52 %	55%
5. decil	52 %	49 %	52%

¹⁰ PM = průměrná mzda, za níž se pro tyto účely považuje všeobecný vyměřovací základ (§ 17 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění), který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobený přepočítacím koeficientem (§ 17 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu; to znamená, že pro rok 2010 platí: (VVZ₂₀₀₈) 23 280 Kč * (PK₂₀₀₈) 1,0184 = 23 708 Kč

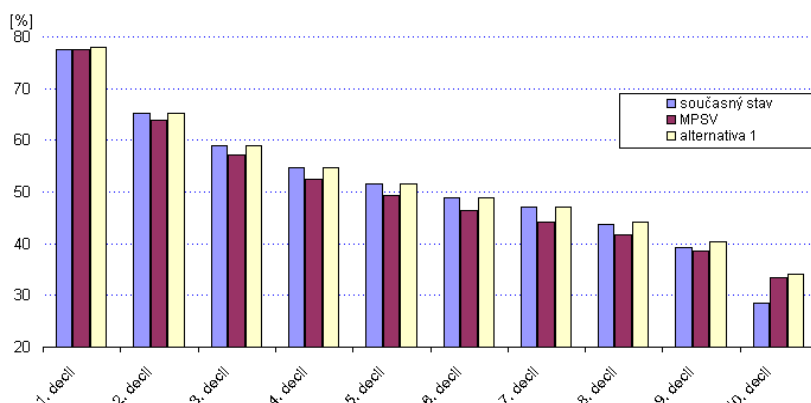
¹¹ V souvislosti s pevným svázáním základní výměry na průměrnou mzdu bude nutné upravit pravidla pro zvyšování důchodů

¹² Příjmy = osobní vyměřovací základ

¹³ Odpovídá situaci posuzované nálezem ÚS

6. decil	49 %	46 %	49%
7. decil	47 %	44 %	47%
8. decil	44 %	42 %	44%
9. decil	39 %	39 %	40%
10. decil	29 %	33 %	34%

Graf 4: Náhradový poměr pro jednotlivé příjmové decily

Tabulka 6: Detailní výsledky – navrhovaná varianta

	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového ¹⁴ příjemce
1. decil	78%	100 %	67 %
2. decil	65%	100 %	84 %
3. decil	59%	100 %	90 %
4. decil	55%	100 %	95 %
5. decil	52%	100 %	101 %
6. decil	49%	100 %	105 %
7. decil	47%	100 %	110 %
8. decil	44%	101 %	114 %
9. decil	40%	103 %	120 %
10. decil	34%	120 %	138 %

Tabulka 6 dokládá, že dojde k nárůstu některých důchodů, což zvýší celkové náklady systému. Pro financování těchto nákladů je třeba najít každoročně **dodatečné zdroje** odpovídající (po překonání prvotního období) zhruba 1,5 – 2 % výdajů na důchody a necelých 2 % příjmů z pojistného (při předpokladu snížení maximálního vyměřovacího základu ze 4 na 3 násobek průměrné mzdy). Celkové finanční dopady výše popsaného řešení do bilance základního důchodového pojištění dosáhnou **do roku 2030** částky necelých **290 mld. Kč**. Výše nákladů v jednotlivých letech je popsána v tabulce (Tabulka 7).

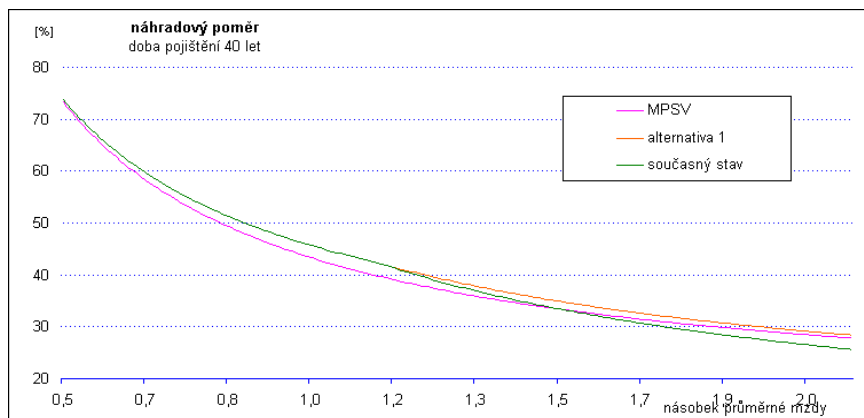
Naformátováno: Písmo: Kurzíva

Naformátováno: Písmo: Kurzíva

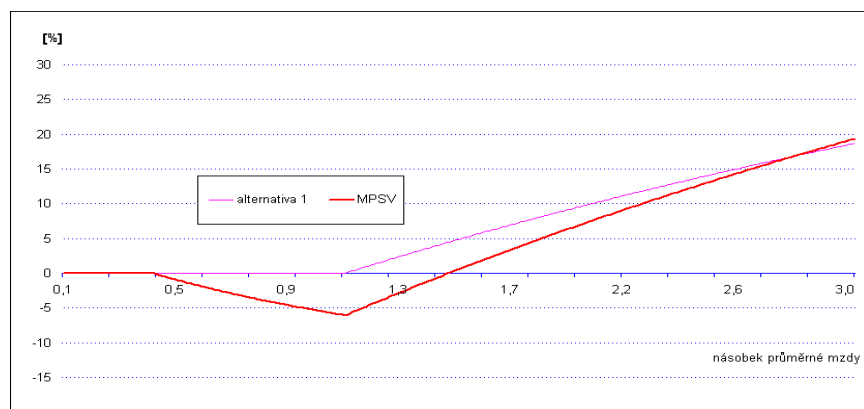
¹⁴ Medián = prvek, který rozděljuje vzestupně seříděný soubor (v tomto případě podle příjmu a doby pojištění) na dvě stejně početné části (zaujímá pozici přesně uprostřed takto seříděného souboru)

Následující grafy porovnávají průběh výše náhradového poměru při 40 letech pojištění v závislosti na příjmu, a to nejprve v absolutní výši, a pak v relaci vůči současnému stavu.

Graf 5: Náhradový poměr podle výše mzdy pro 40 let pojištění

Graf 6 – Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu (doba pojištění 40 let)

Tabulka 7: Dopady navrhovaného řešení do bilance základního důchodového pojištění v mld. Kč

Maximální vyměřovací základ – snížení ze 4 na 3 násobek průměrné mzdy

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	-6,1	-6,4	-6,7	-7,0	-7,4	-7,7	-8,0	-8,4	-8,8	-10,8	-13,3
Kumulovaný dopad	0,0	-6,1	-12,5	-19,2	-26,2	-33,6	-41,3	-49,3	-57,7	-66,5	-116,1	-177,6

Úpravy důchodového vzorce

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	-0,1	-0,6	-1,0	-1,5	-2,0	-2,5	-3,0	-3,6	-4,2	-4,8	-8,0	-12,2
Kumulovaný dopad	-0,1	-0,7	-1,7	-3,2	-5,2	-7,6	-10,6	-14,2	-18,4	-23,2	-56,7	-108,7

Alternativní řešení 2 – negativní dopad na výše důchodů i u nízkopříjmových skupin

Tato varianta vychází z předpokladu, že primárním požadavkem je nevytvářet dodatečný tlak na bilanci důchodového systému. Důsledkem toho bude nutnost prostředky použité na zvýšení důchodů v horních příjmových decilech získat snížením ostatních důchodů. Druhým cílem změny je zvýšení náhradového poměru pro jedince s příjmem na úrovni 84 000 Kč na 25 %. Aby bylo možné tyto cíle naplnit a současně nedovolit příliš razantní změny pro jednotlivé skupiny, je nutné přistoupit k podstatným změnám v důchodovém vzorci. Změnami oproti současnému stavu budou snížení maximálního vyměřovacího základu na úroveň trojnásobku průměrné mzdy, zvýšení počtu redukčních hranic na 4, jejich zcela nové nastavení a s tím související nové nastavení procent zápočtu mezi jednotlivými redukčními hranicemi, změny v procentní sazbě za rok pojištění i v případě předčasného důchodu a přesluhování a rozšíření rozhodného období na celoživotní. Detailní nastavení je popsáno v následující tabulce.

Tabulka 8: Základní (cílové) nastavení

	Stav v roce 2010	MPSV	Alternativa 2
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600% PM	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní	Celoživotní
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM (2 230 Kč)*	9 % PM (2 230 Kč)*
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1,5 %	1,3 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45% PM)	44 % PM (10 886 Kč)*	50 % PM (12 370 Kč)*
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM (74 218 Kč)*	100 % PM (24 740 Kč)*
3. Redukční hranice	Není	Není	200 % PM (49 479 Kč)*
4. Redukční hranice	Není	Není	300 % PM (74 218 Kč)*
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %	80 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %	60 %
Zápočet do 3. redukční hranice	10%	0 %	35 %
Zápočet do 4. redukční hranice	10%	0 %	15 %
Zápočet nad 4. redukční hranici	10%	0 %	0 %
Krácení předčasných důchodů	0,9 % (1,5 % od 721 dne)	0,9 % (1,2 % od 361. dne, 1,5 % od 721. dne)	0,8 % (1,3 % od 721. dne)
Navýšení při přesluhování	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)	1,3 % (za 90 dní)

* Hodnoty vybraných parametrů pro rok 2011.

Výše popsané nastavení **nezhorší** současnou **bilanci** důchodového systému **ve střednědobém horizontu**.

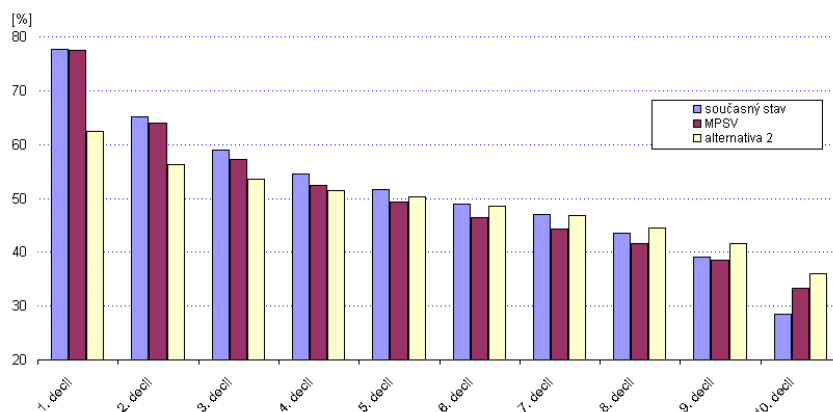
Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy do výše 12 500 Kč (průměrný příjem je necelých 9 600 Kč), klesne ze současných 78 % na 62 %. To představuje v absolutních hodnotách pokles průměrného důchodu ze současných 7 420 Kč na 5 970 Kč. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 36 %. To v absolutním vyjádření znamená růst průměrné výše důchodu v daném decilu ze 13 990 Kč

na 16 087 Kč. **Pro jedince s příjmy 84 000 Kč vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 25 %.** To je dáno kombinací růstu důchodu (z 16 158 Kč na 18 433 Kč, tj. nárůst náhradového poměru o 3 procentní body) a snížením maximálního vyměřovacího základu, což představuje nárůst náhradového poměru o další 3 procentní body.

Tabulka 9: Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

	Současný stav	MPSV	Alternativa 2
1. decil	78 %	77 %	62 %
2. decil	65 %	64 %	56 %
3. decil	59 %	57 %	54 %
4. decil	55 %	52 %	52 %
5. decil	52 %	49 %	50 %
6. decil	49 %	46 %	49 %
7. decil	47 %	44 %	47 %
8. decil	44 %	42 %	44 %
9. decil	39 %	39 %	42 %
10. decil	29 %	33 %	36 %

Graf 7: Náhradový poměr pro jednotlivé příjmové decily

Při porovnávání absolutních částek je třeba brát v úvahu vysokou míru nesourodosti v prvním a posledním decilu. Ta je způsobena enormním rozpětím ve výších příjmu v daných decilech. Rozpětí výše příjmů v prvním decilu činí 12 500 Kč a v posledním je dokonce neomezená. Naproti tomu u všech ostatních decilů nepřesahuje rozpětí příjmů 6 000 Kč. Navíc první decil obsahuje i jedince s „nestandardní“ kariérou (krátká doba pojištění, přerušovaná doba pojištění, jedinci vyhýbající se oficiálnímu trhu práce, ...). Všechny tyto aspekty významně ovlivňují výslednou průměrnou výši důchodu v daném decilu.

Tabulka 10: Detailní výsledky

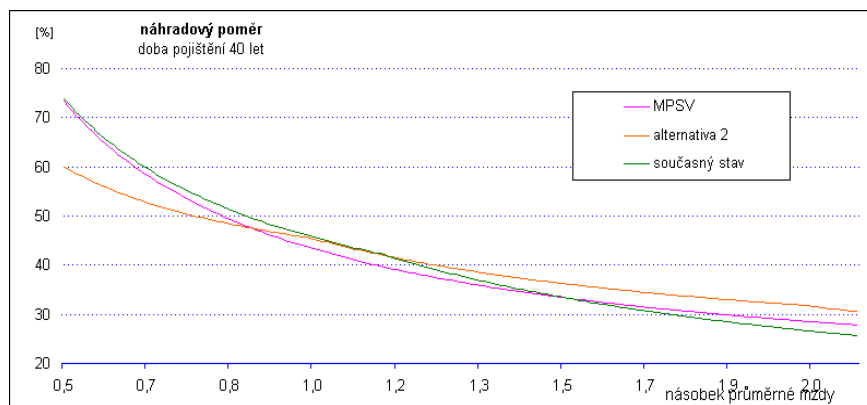
	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového příjemce
1. decil	62 %	80 %	55 %
2. decil	56 %	86 %	74 %
3. decil	54 %	91 %	83 %
4. decil	52 %	94 %	91 %
5. decil	50 %	97 %	100 %
6. decil	49 %	99 %	106 %
7. decil	47 %	100 %	112 %
8. decil	44 %	102 %	117 %
9. decil	42 %	106 %	125 %
10. decil	36 %	126 %	148 %

Posílení principu ekvivalence reflektuje nárůst náhradového poměru u 30 % osob s nejvyššími příjmy v rozmezí **od 2 % do 26 %**. Náklady na tento růst jsou proporcionálně rozloženy mezi zbylých 70 % osob v důchodovém systému. Jedná se o osoby s příjmy do 28 000 Kč. U této skupiny dojde k poklesu náhradového poměru v rozmezí od 0 % (u jedinců s příjmy mezi 26 000 Kč a 31 000 Kč) do 20 % (u jedinců s příjmy mezi 9 000 Kč a 11 000 Kč). Relace průměrné výše důchodu v prvním decilu vůči výši důchodu mediánového příjemce činí 55 % v posledním decilu 148 %.

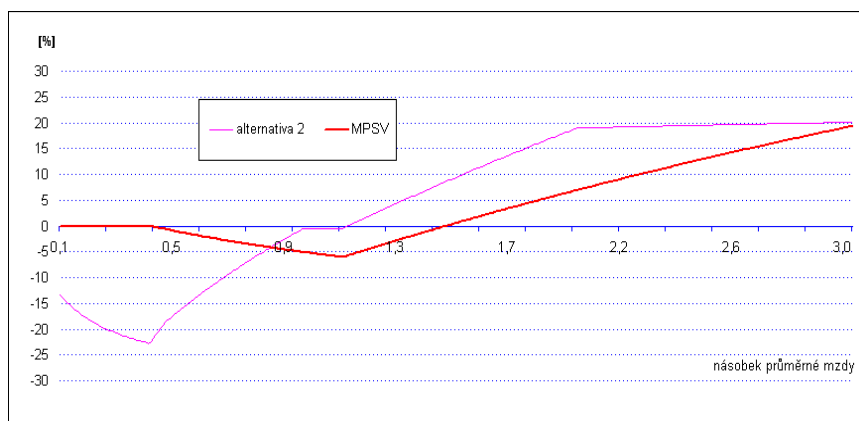
Graf 8 porovnává průběh výše náhradového poměru v současném stavu a navrhovaném řešení v závislosti na příjmu. Je patrné, že dojde ke **snížení náhradového poměru u osob s příjmy nižšími než průměrná mzda**. Pro jedince s příjmy mezi 1 a 1,2 násobkem průměrné mzdy se náhradový poměr téměř nezmění. Pro všechny ostatní náhradový poměr oproti současnému stavu vzroste.

Naformátováno: Písmo: Kurzíva

Graf 8: Náhradový poměr podle výše mzdy pro 40 let pojištění

Graf 9 – Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu (doba pojištění 40 let)

Tabulka 11: Úhrnné dopady navrhovaného řešení do bilance základního důchodového pojištění v mld. Kč

Maximální vyměřovací základ – snížení ze 4 na 3 násobek průměrné mzdy

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	-6,1	-6,4	-6,7	-7,0	-7,4	-7,7	-8,0	-8,4	-8,8	-10,8	-13,3

Úpravy důchodového vzorce

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	0,5	1,2	2,0	2,7	3,6	4,4	5,1	6,0	6,8	10,8	13,3

Finanční dopady řešení představují negativní dopad do bilance důchodového systému ve výši 5,6 mld. Kč v roce 2012 a postupně se snižuje až do roku 2025, kdy by se efekty zcela kompenzovaly.

Alternativní řešení 3 – 1. redukční hranice ve výši 40 % PM

Dále byly namodelovány další tři varianty výpočtu důchodů, které se od sebe liší výší první redukční hranice. Tato hranice je v současné době stanovena na úrovni cca 44% průměrné mzdy (stejně i u navržené varianty – dále označena „MPSV“). Toto alternativní řešení (v tabulkách a grafech značené „1RH40“) je založené na jejím snížení na 40 % průměrné mzdy. Zápočtové procento mezi první a druhou redukční hranicí bylo dopočítáno tak, aby byla zachována bilance důchodového systému na úrovni řešení navrhovaného MPSV. Ostatní parametry zůstaly stejné jako v navrhované variantě. Přesné nastavení této varianty popisuje následující tabulka:

Tabulka 12: Základní (cílové) nastavení – varianty

	Stav v roce 2010	MPSV	1RH40
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600% PM	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní	Celoživotní
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM (2 230 Kč)*	9 % PM (2 230 Kč)*
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1,5 %	1,5 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45% PM)	44 % PM (10 886 Kč)*	40 % PM (9 900 Kč)*
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %	100 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %	28 %
Zápočet nad 2. redukční hranici	10 %	0 %	0 %
Krácení předčasných důchodů	0,9 % (1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,2 od 361. dne, 1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,5 % od 721. dne)
Navýšení při přesluhování	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)

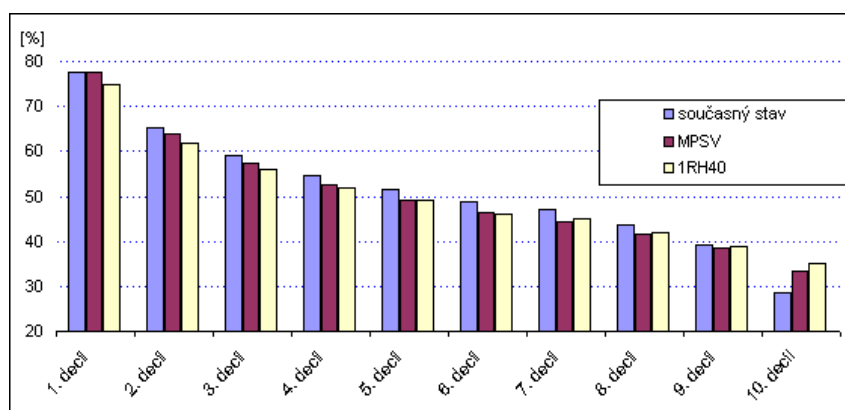
* Hodnoty vybraných parametrů pro rok 2011.

Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy do výše 12 500 Kč (průměrný příjem je necelých 9 600 Kč), klesne ze současných 78 % na 75 %. To představuje v absolutních hodnotách pokles průměrného důchodu ze současných 7 420 Kč na 7 200 Kč. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 35 %. To v absolutním vyjádření znamená růst průměrné výše důchodu v daném decilu ze 13 990 Kč na 15 709 Kč. **Pro jedince s příjmy 84 000 Kč vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 28 %.** To je dáno kombinací růstu důchodu (z 16 158 Kč na 20 044 Kč, tj. nárůst náhradového poměru o 5 procentních bodů) a snížením maximálního vyměřovacího základu, což představuje nárůst náhradového poměru o další 4 procentní body.

Tabulka 13: Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

	Současný stav	MPSV	1RH40
1. decil	78 %	77 %	75 %
2. decil	65 %	64 %	62 %
3. decil	59 %	57 %	56 %
4. decil	55 %	52 %	52 %
5. decil	52 %	49 %	49 %
6. decil	49 %	46 %	46 %
7. decil	47 %	44 %	45 %
8. decil	44 %	42 %	42 %
9. decil	39 %	39 %	39 %
10. decil	29 %	33 %	35 %

Graf 10 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

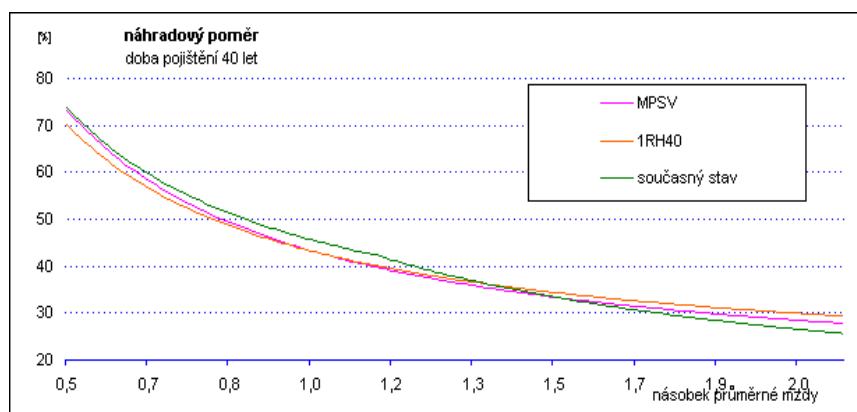
Je evidentní, že snižováním 1. redukční hranice dojde ke snížení průměrného náhradového poměru v prvním decilu a následným zvýšením zápočtového procenta mezi první a druhou redukční hranicí dojde ke zvýšení náhradového poměru v posledních dvou až třech decilech. Čím větší posun redukční hranice, tím větší nárůst, resp. pokles náhradového poměru v příslušných decilech. Navíc se zmenší skupina lidí „chráněných“ první redukční hranicí. Z předchozí analýzy prvního decilu vyplývá, že nestandardní průběh ekonomicky aktivního života mají lidé s osobním vyměřovacím základem nižším než 7 500 Kč, tudíž tuto skupinu nelze postihnout (vyloučit) jakýmkoliv snížením první redukční hranice, aniž by tento negativní dopad nepostihl i jedince se standardní kariérou pobírající nízké mzdy.

Tabulka 14: Detailní výsledky

	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového příjemce
1. decil	75 %	97%	69%
2. decil	62 %	95%	84%
3. decil	56 %	95%	90%
4. decil	52 %	95%	95%
5. decil	49 %	95%	101%
6. decil	46 %	95%	105%
7. decil	45 %	95%	110%
8. decil	42 %	97%	116%
9. decil	39 %	101%	123%
10. decil	35 %	123%	149%

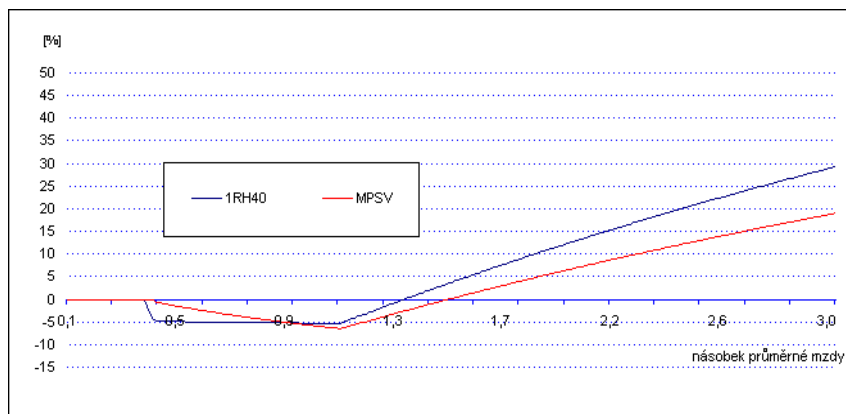
Následující graf popisuje změnu náhradového poměru v závislosti na výši příjmu při 40 letech pojištění:

Graf 11 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty a dobu pojištění 40 let

Další graf pak prezentuje relativní změnu náhradového poměru pro jednotlivé varianty oproti současnému stavu, přičemž doba pojištění činí 40 let. První „skokový“ propad náhradového poměru (kromě varianty „MPSV“) je způsoben snížením první redukční hranice. Vlivem snížení zápočtového procenta mezi 0,45 násobkem PM a 1,16 násobkem PM (ze současných 30 % na 23 %, resp. 28 %) dochází k dalšímu poklesu náhradového poměru. Na úrovni současné druhé redukční hranice (116 % PM) se mění trend průběhu náhradového poměru na růstový, a to vlivem posunu této hranice na 300 % PM, a tudíž zápočtem vyššího procenta oproti současnému stavu (současných 10 %, nově 23 %, resp. 28 % - až do trojnásobku PM).

Graf 12 – Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu (doba pojištění 40 let)

Tabulka 15: Úhrnné dopady navrhovaného řešení do bilance základního důchodového pojištění v mld. Kč

Maximální vyměřovací základ – snížení ze 4 na 3 násobek průměrné mzdy

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	-6,1	-6,4	-6,7	-7,0	-7,4	-7,7	-8,0	-8,4	-8,8	-10,8	-13,3

Úpravy důchodového vzorce

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	0,5	1,2	2,0	2,7	3,6	4,4	5,1	6,0	6,8	10,8	13,3

Finanční dopady řešení představují negativní dopad do bilance důchodového systému ve výši 5,6 mld. Kč v roce 2012 a postupně se snižuje až do roku 2025, kdy by se efekty zcela kompenzovaly.

Alternativní řešení 4 – 1. redukční hranice ve výši 35 % PM

Toto alternativní řešení (v tabulkách a grafech značené „1RH35“) je založené na snížení první redukční hranice ze současných cca 44 % průměrné mzdy na 35 % průměrné mzdy. Zápočtové procento mezi první a druhou redukční hranicí bylo dopočítáno tak, aby byla zachována bilance důchodového systému na úrovni návrhu MPSV. Ostatní parametry zůstaly stejné jako v navrhované variantě. Přesné nastavení této varianty popisuje následující tabulka:

Tabulka 16: Základní (cílové) nastavení – varianty

	Stav v roce 2010	MPSV	1.RH35
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600% PM	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní	Celoživotní
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM (2 230 Kč)*	9 % PM (2 230 Kč)*
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1,5 %	1,5 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45% PM)	44 % PM (10 886 Kč)*	35 % PM (8 660 Kč)*
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %	100 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %	33 %
Zápočet nad 2. redukční hranicí	10 %	0 %	0 %
Krácení předčasných důchodů	0,9 % (1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,2 % od 361. dne, 1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,5 % od 721. dne)
Navýšení při přesluhování	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)

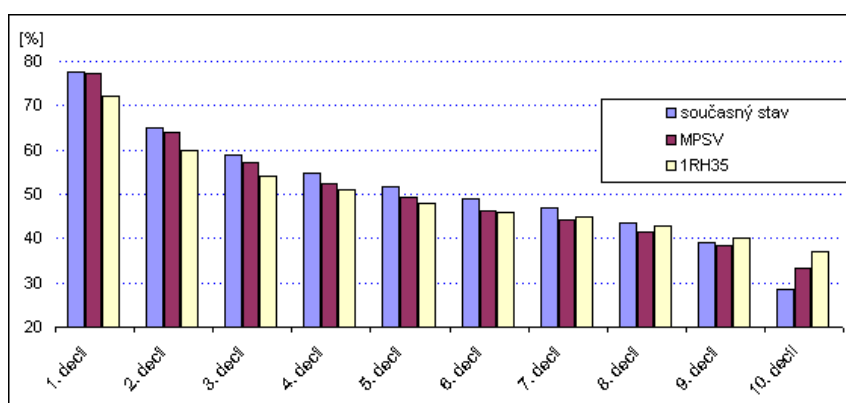
* Hodnoty vybraných parametrů pro rok 2011.

Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy do výše 12 500 Kč (průměrný příjem je necelých 9 600 Kč), klesne ze současných 78 % na 72 %. To představuje v absolutních hodnotách pokles průměrného důchodu ze současných 7 420 Kč na 6 916 Kč. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 37 %. To v absolutním vyjádření znamená růst průměrné výše důchodu v daném decilu ze 13 990 Kč na 16 454 Kč. **Pro jedince s příjmy 84 000 Kč vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 30 %.** To je dáno kombinací růstu důchodu (z 16 158 Kč na 21 557 Kč, tj. nárůst náhradového poměru o 6 procentních bodů) a snížením maximálního vyměřovacího základu, což představuje nárůst náhradového poměru o dalších 5 procentních bodů.

Tabulka 17: Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

	Současný stav	MPSV	1RH35
1. decil	78 %	77 %	72 %
2. decil	65 %	64 %	60 %
3. decil	59 %	57 %	54 %
4. decil	55 %	52 %	51 %
5. decil	52 %	49 %	48 %
6. decil	49 %	46 %	46 %
7. decil	47 %	44 %	45 %
8. decil	44 %	42 %	43 %
9. decil	39 %	39 %	40 %
10. decil	29 %	33 %	37 %

Graf 13 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

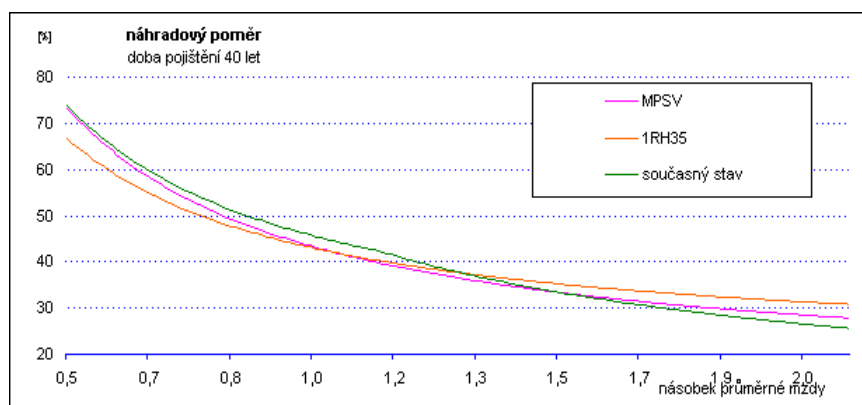
Je evidentní, že snižováním 1. redukční hranice dojde ke snížení průměrného náhradového poměru v prvním decilu a následným zvýšením zápočtového procenta mezi první a druhou redukční hranicí dojde ke zvýšení náhradového poměru v posledních dvou až třech decilech. Čím větší posun redukční hranice, tím větší nárůst, resp. pokles náhradového poměru v příslušných decilech. Navíc se zmenší skupina lidí „chráněných“ první redukční hranicí. Z předchozí analýzy prvního decilu vyplývá, že nestandardní průběh ekonomicky aktivního života mají lidé s osobním vyměřovacím základem nižším než 7 500 Kč, tudíž tuto skupinu nelze postihnout (vyloučit) jakýmkoliv snížením první redukční hranice, aniž by tento negativní dopad nepostihl i jedince se standardní kariérou pobírající nízké mzdy.

Tabulka 18: Detailní výsledky

	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového příjemce
1. decil	72 %	93%	66%
2. decil	60 %	91%	82%
3. decil	54 %	92%	88%
4. decil	51 %	93%	94%
5. decil	48 %	94%	100%
6. decil	46 %	94%	105%
7. decil	45 %	95%	111%
8. decil	43 %	98%	118%
9. decil	40 %	103%	127%
10. decil	37 %	130%	158%

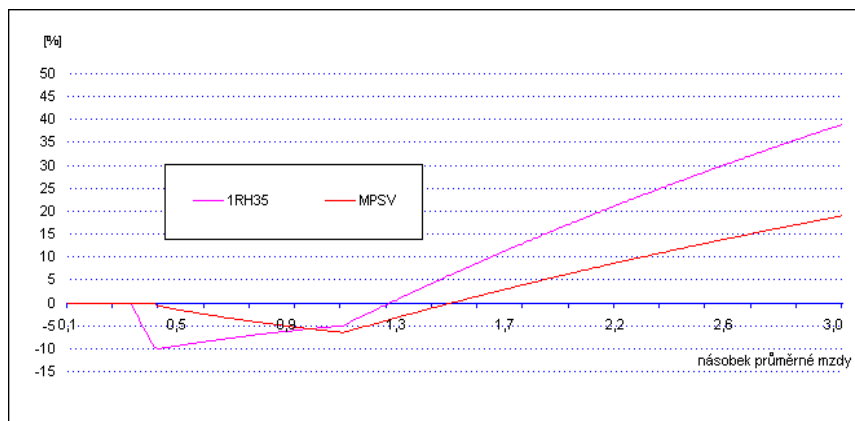
Následující graf pak popisuje změnu náhradového poměru v závislosti na výši příjmu při 40 letech pojištění:

Graf 14 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty a dobu pojištění 40 let

Následující graf prezentuje relativní změnu náhradového poměru pro jednotlivé varianty oproti současnému stavu, přičemž doba pojištění činí 40 let. První „skokový“ propad náhradového poměru (kromě varianty „MPSV“) je způsoben snížením první redukční hranice. Následný růst je způsoben zvýšením zápočtu nad první redukční hranici na 33 %. Na úrovni současné druhé redukční hranice (116 % PM) pak dochází ke zvýšení tempa růstu náhradového poměru, které je způsobeno posunem této hranice na 300 % PM, a tudíž zápočtem vyššího procenta oproti současnému stavu (současných 10 %, nově 33 %, až do trojnásobku PM).

Graf 15 – Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu (doba pojištění 40 let)

Tabulka 19: Úhrnné dopady navrhovaného řešení do bilance základního důchodového pojištění v mld. Kč

Maximální vyměřovací základ – snížení ze 6 na 3 násobek průměrné mzdy

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	-6,1	-6,4	-6,7	-7,0	-7,4	-7,7	-8,0	-8,4	-8,8	-10,8	-13,3

Úpravy důchodového vzorce

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2030
Roční dopad	0,0	0,5	1,2	2,0	2,7	3,6	4,4	5,1	6,0	6,8	10,8	13,3

Finanční dopady řešení představují negativní dopad do bilance důchodového systému ve výši 5,6 mld. Kč v roce 2012 a postupně se snižuje až do roku 2025, kdy by se efekty zcela kompenzovaly.

Alternativní řešení 5 – 1. redukční hranice ve výši 30 % PM

Toto alternativní řešení (v tabulkách a grafech značené „1RH30“) je založené na snížení první redukční hranice ze současných cca 44 % průměrné mzdy na 30 % průměrné mzdy. Zápočtové procento mezi první a druhou redukční hranicí bylo dopočítáno tak, aby byla zachována bilance důchodového systému na úrovni návrhu MPSV. Ostatní parametry zůstaly stejné jako v navrhované variantě. Přesné nastavení této varianty popisuje následující tabulka:

Tabulka 20: Základní (cílové) nastavení – varianty

	Stav v roce 2010	MPSV	1.RH30
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600% PM	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní	Celoživotní
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM (2 230 Kč)*	9 % PM (2 230 Kč)*
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1,5 %	1,5 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45% PM)	44 % PM (10 886 Kč)*	30 % PM (7 430 Kč)*
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM (74 218 Kč)*	300 % PM (74 218 Kč)*
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %	100 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %	38 %
Zápočet nad 2. redukční hranici	10 %	0 %	0 %
Krácení předčasných důchodů	0,9 % (1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,2 % od 361. dne, 1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,5 % od 721. dne)
Navýšení při přesluhování	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)

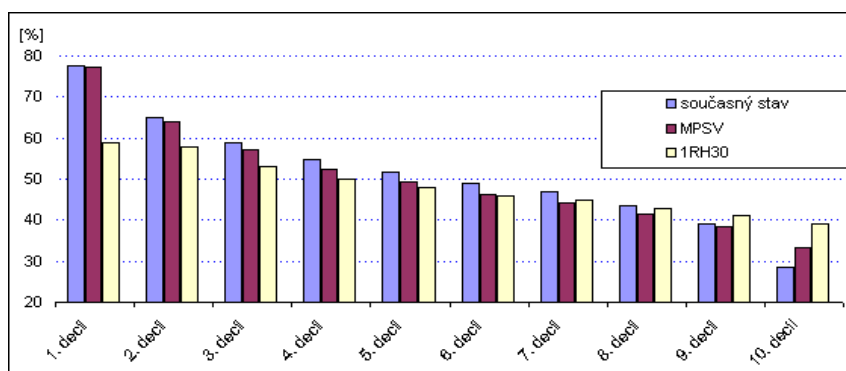
* Hodnoty vybraných parametrů pro rok 2011.

Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy do výše 12 500 Kč (průměrný příjem je necelých 9 600 Kč), klesne ze současných 78 % na 59 %. To představuje v absolutních hodnotách pokles průměrného důchodu ze současných 7 420 Kč na 6 637 Kč. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 39 %. To v absolutním vyjádření znamená růst průměrné výše důchodu v daném decilu ze 13 990 Kč na 17 282 Kč. **Pro jedince s příjmy 84 000 Kč vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 33 %.** To je dáno kombinací růstu důchodu (z 16 158 Kč na 23 153 Kč, tj. nárůst náhradového poměru o 9 procentních bodů) a snížením maximálního vyměřovacího základu, což představuje nárůst náhradového poměru o dalších 5 procentních bodů.

Tabulka 21: Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

	Současný stav	MPSV	1RH30
1. decil	78 %	77 %	59 %
2. decil	65 %	64 %	58 %
3. decil	59 %	57 %	53 %
4. decil	55 %	52 %	50 %
5. decil	52 %	49 %	48 %
6. decil	49 %	46 %	46 %
7. decil	47 %	44 %	45 %
8. decil	44 %	42 %	43 %
9. decil	39 %	39 %	41 %
10. decil	29 %	33 %	39 %

Graf 16 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

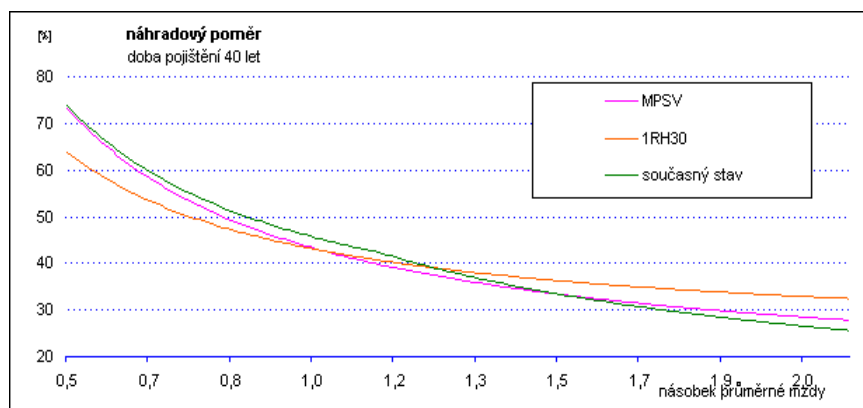
Je evidentní, že snižováním 1. redukční hranice dojde ke snížení průměrného náhradového poměru v prvním decilu a následným zvýšením zápočtového procenta mezi první a druhou redukční hranicí dojde ke zvýšení náhradového poměru v posledních dvou až třech decilech. Čím větší posun redukční hranice, tím větší nárůst, resp. pokles náhradového poměru v příslušných decilech. Navíc se zmenší skupina lidí „chráněných“ první redukční hranicí. Z předchozí analýzy prvního decilu vyplývá, že nestandardní průběh ekonomicky aktivního života mají lidé s osobním vyměřovacím základem nižším než 7 500 Kč, tudíž tuto skupinu nelze postihnout (vyloučit) jakýmkoliv snížením první redukční hranice, aniž by tento negativní dopad nepostihl i jedince se standardní kariérou pobírající nízké mzdy.

Tabulka 22: Detailní výsledky

	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového příjemce
1. decil	59 %	89%	64%
2. decil	58 %	89%	79%
3. decil	53 %	91%	87%
4. decil	50 %	92%	93%
5. decil	48 %	93%	100%
6. decil	46 %	95%	106%
7. decil	45 %	96%	113%
8. decil	43 %	99%	120%
9. decil	41 %	105%	130%
10. decil	39 %	137%	166%

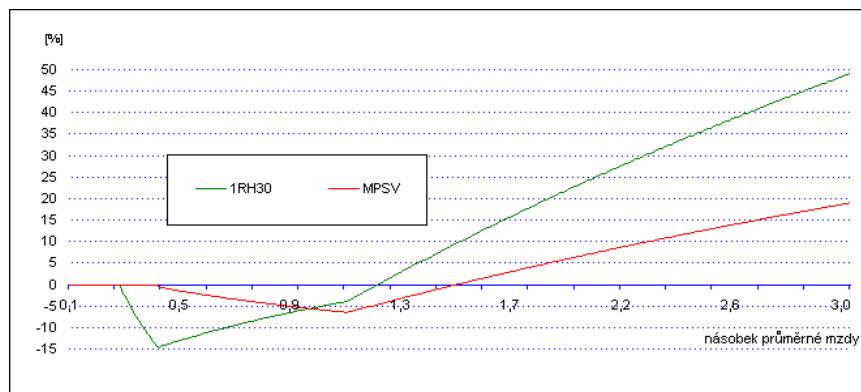
Následující graf popisuje změnu náhradového poměru v závislosti na výši příjmu při 40 letech pojištění:

Graf 17 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty a dobu pojištění 40 let

Další graf prezentuje relativní změnu náhradového poměru pro jednotlivé varianty oproti současnému stavu, přičemž doba pojištění činí 40 let. První „skokový“ propad náhradového poměru u varianty „1RH30“ je způsoben snížením první redukční hranice. Následný růst je způsoben zvýšením zápočtu nad první redukční hranici na 38%. Na úrovni současné druhé redukční hranice (116 % PM) pak dochází ke zvýšení tempa růstu náhradového poměru, které je způsobeno posunem této hranice na 300 % PM, a tudíž zápočtem vyššího procenta oproti současnému stavu (současných 10 %, nově 38 % - až do trojnásobku PM).

Graf 18 – Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu (doba pojištění 40 let)

Alternativní řešení 6 – MVZ ve výši 6 násobku PM

Toto alternativní řešení (v tabulkách a grafech značené „VV“) je namodelované na základě požadavku zástupců strany Věci veřejné. Jeho základní charakteristikami jsou: ponechání stropu pro placení pojistného, a tudíž i maximálního vyměřovacího základu na 6 násobku průměrné mzdy, zachování rozhodného období a základní výměry na současném stavu. Dále dojde ke zvýšení procenta krácení u předčasných starobních důchodů, resp. navyšování u přesluhování. **Zápočtové procento nad druhou redukční hranicí bylo dopočítáno tak, aby nedošlo ke zhoršení bilance důchodového systému oproti současnému stavu.** Přesné nastavení této variant popisuje následující tabulka:

Tabulka 23: Základní (cílové) nastavení – varianty

	Stav v roce 2010	MPSV	VV
Maximální vyměřovací základ pro pojistné	600% PM	300 % PM (74 218 Kč)*	600 % PM (148 436 Kč)*
Rozhodné období	25 (30) let	Celoživotní	25 (30)
Základní výměra	2170 Kč (≈ 9% PM)	9 % PM (2 230 Kč)*	2170 Kč (≈ 9% PM)
Zápočet za každý rok pojištění	1,5 %	1,5 %	1,5 %
1. Redukční hranice	10500 Kč (≈ 45% PM)	44 % PM (10 886 Kč)*	42,5 % PM (10 500 Kč)*
2. Redukční hranice	27000 Kč (≈ 116% PM)	300 % PM (74 218 Kč)*	116 % PM (27 000 Kč)*
Zápočet do 1. redukční hranice	100 %	100 %	98 %
Zápočet do 2. redukční hranice	30 %	23 %	32 %
Zápočet nad 2. redukční hranicí	10 %	0 %	25,4 %
Krácení předčasných důchodů	0,9 % (1,5 % od 721. dne)	0,9 % (1,2 % od 361. dne, 1,5 % od 721. dní)	2,5 % (za 90 dní)
Navýšení při přesluhování	1,5 % (za 90 dní)	1,5 % (za 90 dní)	2,0 % (za 90 dní)

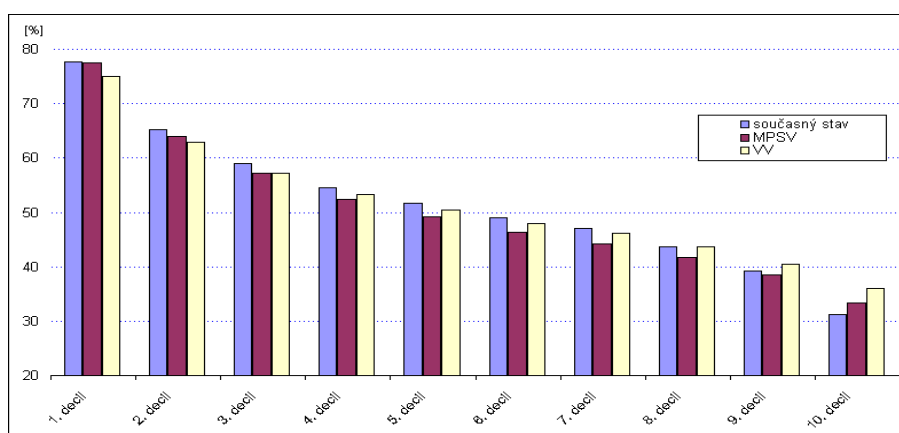
* Hodnoty vybraných parametrů pro rok 2011.

Náhradový poměr v prvním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy do výše 12 500 Kč (průměrný příjem je necelých 9 600 Kč), klesne ze současných 78 % na 75 %. To představuje v absolutních hodnotách pokles průměrného důchodu ze současných 7 420 Kč na 7 176 Kč. Naproti tomu náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 36 %. To v absolutním vyjádření znamená růst průměrné výše důchodu v daném decilu ze 13 990 Kč na 16 087 Kč. **Pro jedince s příjmy 84 000 Kč vzroste náhradový poměr ze současných 19 % na 26 % (z 16 158 Kč na 22 044 Kč).**

Tabulka 24: Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

	Současný stav	MPSV	VV
1. decil	78 %	77 %	75 %
2. decil	65 %	64 %	63 %
3. decil	59 %	57 %	57 %
4. decil	55 %	52 %	53 %
5. decil	52 %	49 %	51 %
6. decil	49 %	46 %	48 %
7. decil	47 %	44 %	46 %
8. decil	44 %	42 %	44 %
9. decil	39 %	39 %	40 %
10. decil	29 %	33 %	36 %

Graf 19 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty

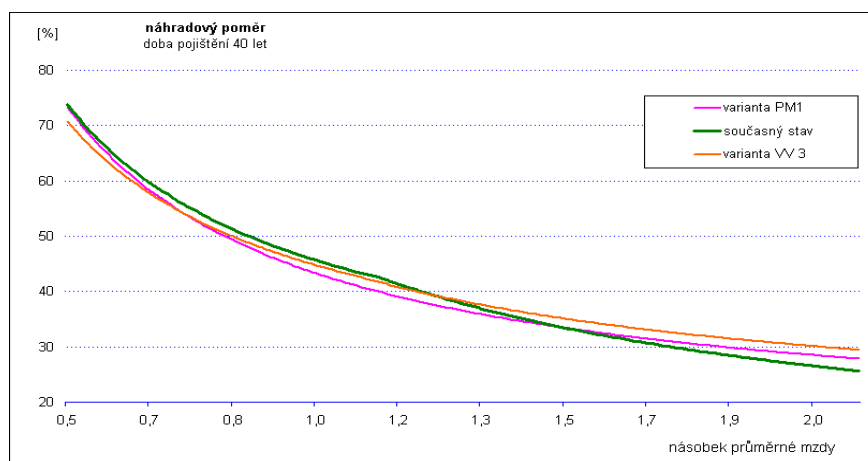
Při porovnávání absolutních částek je třeba brát v úvahu vysokou míru nesourodosti v prvním a posledním decilu. Ta je způsobena enormním rozpětím ve výších příjmu v daných decilech. Rozpětí výše příjmů v prvním decilu činí 12 500 Kč a v posledním je dokonce neomezená. Naproti tomu u všech ostatních decilů nepřesahuje rozpětí příjmů 6 000 Kč. Navíc první decil obsahuje i jedince s „nestandardní“ kariérou (krátká doba pojištění, přerušovaná doba pojištění, jedinci vyhýbající se oficiálnímu trhu práce, ...). Všechny tyto aspekty významně ovlivňují výslednou průměrnou výši důchodu v daném decilu. Následující tabulka uvádí detailní výsledky modelace.

Tabulka 25: Detailní výsledky

	Náhradový poměr	Poměr nového vůči původnímu náhradovému poměru	Poměr průměrné výše důchodu v daném decilu k výši důchodu mediánového příjemce
1. decil	75 %	97%	66%
2. decil	63 %	96%	83%
3. decil	57 %	97%	89%
4. decil	53 %	97%	95%
5. decil	51 %	98%	101%
6. decil	48 %	98%	105%
7. decil	46 %	98%	111%
8. decil	44 %	100%	115%
9. decil	40 %	103%	122%
10. decil	36 %	115%	148%

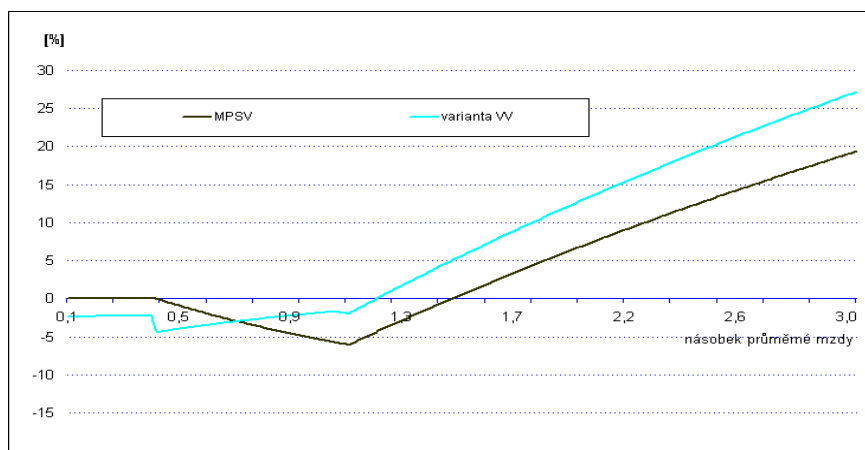
Následující graf pak popisuje změnu náhradového poměru v závislosti na výši příjmu při 40 letech pojištění:

Graf 20 – Náhradový poměr pro jednotlivé varianty a dobu pojištění 40 let

Další graf prezentuje relativní změnu náhradového poměru pro jednotlivé varianty oproti současnému stavu, přičemž doba pojištění činí 40 let. První „skokový“ propad náhradového poměru u varianty (kromě varianty „MPSV“) je způsoben snížením zápočtového procenta do první redukční hranice. Následný růst je způsoben zvýšením zápočtu nad první redukční hranici na 32 %. Na úrovni současné druhé redukční hranice (116 % PM) pak dochází ke zvýšení tempa růstu náhradového poměru, které je způsobeno posunem zvýšením procenta zápočtu nad druhou redukční hranici ze současných 10 % na 25 %.

Graf 21 – Relativní změna náhradového poměru oproti současnému stavu (doba pojištění 40 let)

Toto alternativní řešení nepřináší žádné dodatečné náklady do důchodového systému